

อภินันทนาการ

เอกสารประกอบภาครสอน

เล่มที่ 2

รายวิชา 618 241 อาชีวอนามัยและความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน

(BASIC OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY)

เรียบเรียงและรวบรวมโดย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

สำนักวิชาแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ผู้สอนรายวิชา 618 241 อาชีวอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
(Basic Occupational Health and Safety)

อาจารย์ ชลาลัย หาญเจนลักษณ์

Ms. Chalalai Hanchenlaksh

E-mail : chalalai@ccs.sut.ac.th

Tel. (044) 224245

อาจารย์ พรพรรณ วัชรวิหุร

Ms. Pornpun Watcharavitoon

E-mail : pornpun@sut.ac.th

Tel. (044) 224542

อาจารย์ เฉลิมสิริ เทพพิทักษ์

Ms. Chalermisiri Theppitak

E-mail : chalermisiri@sut.ac.th

Tel. (044) 224248

สำนักวิชาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

111 ถ.มหาวิทยาลัย ต.สุรนารี อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 0-4422-4245 โทรสาร 0-4422-4240

ประมวลการสอนรายวิชา

618 241 อาชีวอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน (Basic Occupational Health and Safety) 3(3-0-6)

เวลาเรียน ภาคการศึกษาที่ 3 / 2548

เนื้อหาวิชาโดยสังเขป

วิชามั้บังคับก่อน : ไม่มี

ศึกษาแนวคิดและขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย องค์กรที่เกี่ยวข้องในงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สถานการณ์ด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัย สภาพการทำงานที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของคนงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของคนงานในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม งานก่อสร้าง และงานบริการ หลักการทั่วไปในการป้องกันและควบคุมอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โรคที่พบบ่อยจากการประกอบอาชีพ และศึกษาหลักการจัดการบริการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของรายวิชา

เพื่อให้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

1. ความหมาย ขอบเขต ของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. องค์กรที่เกี่ยวข้องในงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ทั้งภาครัฐ และองค์กรภายในโรงงาน
3. สถานการณ์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
4. สถานการณ์การบาดเจ็บเนื่องจากการทำงาน
5. สภาพการทำงานที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของคนงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ของคนงานในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม งานก่อสร้าง และงานบริการ
6. หลักการทั่วไปในการป้องกันและควบคุมอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
7. โรคที่พบบ่อยจากการประกอบอาชีพ
8. หลักการจัดการบริการอาชีวอนามัย และความปลอดภัย

การจัดการเรียนการสอน

บรรยาย อภิปราย ซักถาม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำรายงาน ทำแผนผัง

สื่อการสอน

เอกสารสรุปย่อ, คอมพิวเตอร์ และ โปรแกรม MS Word, Power Point

การประเมินผล

สอบกลางภาค	30 %
สอบปลายภาค	30 %
ทดสอบย่อย	20 %
รายงานและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน	10 %

ให้เกรดแบบอิงเกณฑ์ และอิงกลุ่ม โดยใช้ Standardized T-score

เค้าโครงรายวิชา

สัปดาห์ที่	เนื้อหา
1	1. บทนำ 6.1 ความหมายของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย 6.2 ขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย 1.3 บุคลากรในงานอาชีวอนามัย
2	2. องค์กรที่เกี่ยวข้องในงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย 2.1 ภาครัฐ 2.2 องค์กรภายในโรงงาน
3	3. สถานการณ์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สภาพการทำงานและสภาวะสิ่งแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ต่อ สุขภาพของคนงานทั้งด้านร่างกาย และจิตใจในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม งานก่อสร้าง และงานบริการ
4	4. สภาพการทำงานและสภาวะสิ่งแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ต่อสุขภาพของคนงานทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม งานก่อสร้าง และงานบริการ (ต่อ)
5	5. สถานการณ์การบาดเจ็บเนื่องจากการทำงาน ในกลุ่มอาชีพต่างๆ
6	6. ความปลอดภัยในการทำงาน - การเกิดอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงาน - การป้องกันและควบคุม
สอบกลางภาค	
8	7. หลักการทั่วไปในการป้องกันและควบคุมอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการ ทำงาน
9	8. หลักการทั่วไปในการป้องกันและควบคุมอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการ ทำงาน (ต่อ)
10	9. โรคที่พบบ่อยจากการประกอบอาชีพ
11	10. โรคที่พบบ่อยจากการประกอบอาชีพ (ต่อ)
12	11. หลักการจัดการบริการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
สอบปลายภาค	

บทที่ 1

บทนำ

.....

BASIC OCCUPATIONAL HEALTH & SAFETY

.....

อาจารย์ชลาชัย หาญเจนลักษณ์

.....

.....

งานอาชีวอนามัย และ ความปลอดภัย

.....

⋮

บทนำ

- ความหมาย
  - ขอบเขตหรือลักษณะงาน
  - บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- งานอาชีพอนามัยและความปลอดภัย

⋮

วัตถุประสงค์

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

- ความหมาย
- ขอบเขต / ลักษณะงาน
- บุคลากรที่เกี่ยวข้องและการ
ประสานงาน

⋮

อาชีพอนามัย & ความปลอดภัย

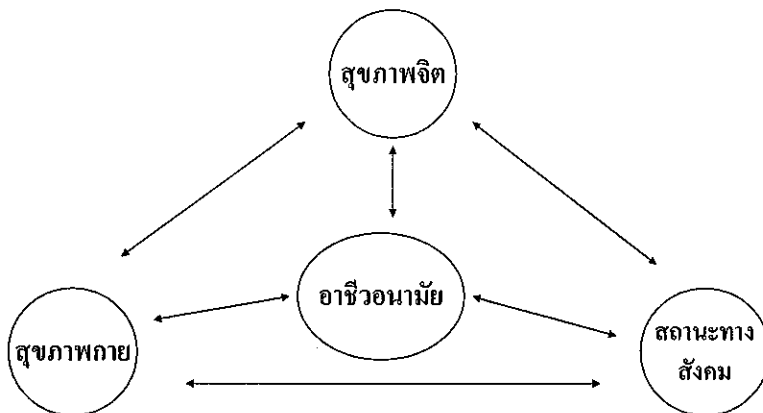
- อาชีพ (Occupation) = อาชีพ
- อนามัย (Health) = สุขภาพอนามัย

↓
อนามัยและความปลอดภัยของ
ผู้ประกอบการอาชีพทุกอาชีพ

⋮

อาชีพอนามัย

เกี่ยวข้องกับงาน ป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ

⋮

ความปลอดภัย (Safety)

* สภาพแวดล้อมของการทำงานที่ปราศจาก

- สิ่งคุกคาม
- อันตราย
- ความเสี่ยง

⋮

ลักษณะงานอาชีพอนามัย

1. ส่งเสริมสุขภาพ (Promotion)
2. ป้องกัน (Prevention)
3. ปกป้องคุ้มครอง (Protection)
4. จัดการงาน (Placing)
5. ปรับงาน/ปรับคน (Adaptation)

⋮
ขอบเขตของงานอาชีวอนามัย

1. สืบค้น (IDENTIFY)

2. การประเมิน (EVALUATION)

3. การควบคุม (CONTROL)

*** **สิ่งคุกคามสุขภาพอนามัย** *****

⋮
บุคลากรในงานอาชีวอนามัย

1. จป.ระดับวิชาชีพ

2. นักวิชาการด้าน อาชีวอนามัย

ความปลอดภัย สุขศาสตร์อุตสาหกรรม

3. แพทย์อาชีวเวชศาสตร์ หรือ

แพทย์โรงงาน

⋮
บุคลากรในงานอาชีพอนามัย

5. นักการยศาสตร์
6. วิศวกรรมการความปลอดภัย
7. นักวิทยาศาสตร์
8. อื่น ๆ เช่น นักจิตวิทยา

นักสังคมสงเคราะห์

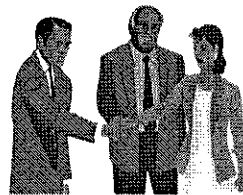
บทที่ 2

องค์กรที่เกี่ยวข้อง

BASIC OCCUPATIONAL
HEALTH & SAFETY # 2

องค์กรที่เกี่ยวข้องในงาน
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

⋮

องค์กรที่เกี่ยวข้อง

 งานอาชีพอนามัยและความปลอดภัย

- องค์กรภายนอก
  - องค์กรในประเทศ
    - องค์กรภาครัฐ / หน้าที่
    - องค์กรภาคเอกชน / หน้าที่
  - องค์กรต่างประเทศ
- องค์กรภายใน
  - องค์กรภายในสถานประกอบการ

⋮

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทราบถึง

องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ

- องค์กรภาครัฐ / หน้าที่
  - องค์กรภาคเอกชน / หน้าที่
- องค์กรภายในสถานประกอบการ
- สามารถประสานงานกับองค์กรได้

⋮

องค์การภาครัฐ

1. ก.แรงงาน
2. ก.สาธารณสุข
3. ก.อุตสาหกรรม
4. กรุงเทพมหานคร

⋮

ก. แรงงาน

1. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
  - 1.1 กองตรวจความปลอดภัย
  - 1.2 สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน
    - ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน
  - 1.3 สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

⋮

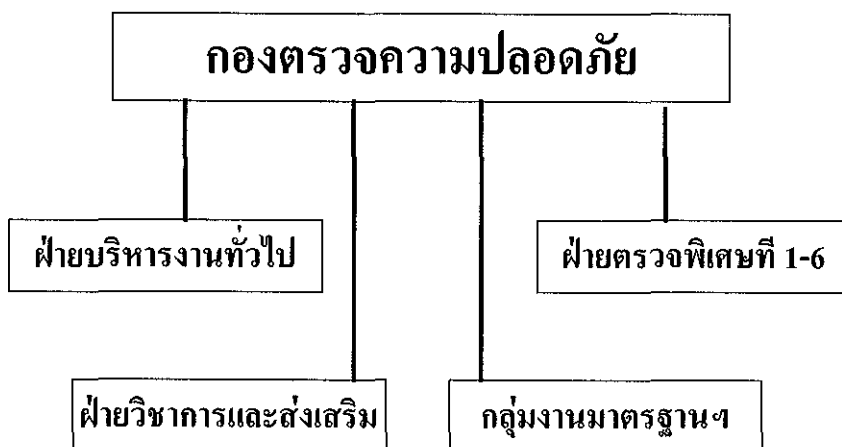
ก. แรงงาน

2. สำนักงานประกันสังคม

3. คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

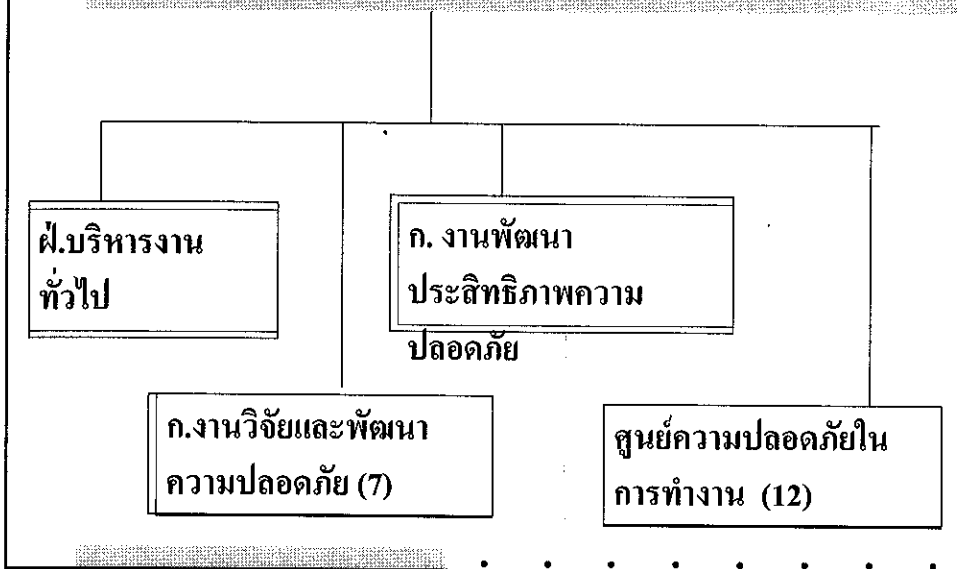
⋮

1.1 โครงสร้างของกองตรวจฯ

1.2 โครงสร้างของสถาบันฯ

1.3 สำนักงานสวัสดิการฯ

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

* ฝ่ายความปลอดภัยในการทำงาน (2-3)

หน้าที่ : ตรวจตราด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการต่าง ๆ ในจังหวัด

หมายเหตุ งานราชการบริหารส่วนภูมิภาค

⋮

2. สำนักงานประกันสังคม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง :

- * สำนักงานกองทุนเงินทดแทน
- * ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน

.....

⋮

3. คณะกรรมการความปลอดภัย ฯ

พรบ.คุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541 มาตรา 100
เพื่อให้เป็นองค์กรในการเสนอแนะนโยบาย
ด้านคปภ.ฯ ต่อ รมต.กระทรวงแรงงานและ
สวัสดิการสังคม

.....

⋮

3. คณะกรรมการความปลอดภัย ฯ

- * ประธานกรรมการ : ปลัดก.แรงงานฯ
  - * กรรมการ : ภาครัฐ (5)
    - ผู้แทนนายจ้าง (7)
    - ผู้แทนลูกจ้าง (7)
  - * เลขานุการ : ข้าราชการกรมสวัสดิฯ
- .....

⋮

ก. สาธารณสุข

1. กรมอนามัย
    - 1.1 สำนักโรคจากกรประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
    - 1.2 ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต
  2. กรมการแพทย์
    - 2.1 สำนักงานอาชีพเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
    - 2.2 ร.พ นพรัตนราชธานี
- .....

⋮

ก. สาธารณสุข

3. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

3.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

3.2 โรงพยาบาลศูนย์ / ทัวไป

⋮

ก. อุตสาหกรรม

1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม

1.1 ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัย

1.2 สำนักควบคุมวัตถุอันตราย

2. สำนักควบคุมและตรวจโรงงาน

3. สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

4. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

⋮

กรุงเทพมหานคร

1. กองอำนวยการสิ่งแวดล้อม

* ฝ่ายอาชีพอนามัย 5 คน — 36 เขต

- นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ 2
- เจ้าพนักงานส่งเสริมสุขภาพ 1
- เจ้าหน้าที่อนามัย 2

⋮

สรุปบทบาท/หน้าที่

องค์กรภาครัฐ :

1. สนับสนุนทางวิชาการ
2. การตรวจบังคับใช้กฎหมาย
3. การให้บริการ

⋮

องค์กรภาคเอกชน

องค์กรวิชาชีพ :

1. สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน (ส.อ.ป)
2. สมาคมแพทย์อาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย (สปอท)
3. ชมรมพยาบาลอาชีวอนามัย

⋮

องค์กรภาคเอกชน

องค์กรวิชาชีพ :

4. สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (สปอท)
5. ชมรมเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในจังหวัดหรือ เขตต่าง ๆ

⋮
องค์กรภายในสถานประกอบการ
ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย
และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

* ก.แรงงาน : ทวิภาคี (นายจ้าง, ลูกจ้าง)

จป. เลขานุการ

⋮
คณะกรรมการความปลอดภัยฯ

1. < 50 = ผู้รับผิดชอบ 1

2. 50 - <100 คน = กรรมการ ≥ 5 (2/1/2)

3. 100- <500 คน = กรรมการ ≥ 7 (3/1/3)

4. > 500 คน = กรรมการ ≥ 11 (5/1/5)

∴
องค์กรภายในสถานประกอบการ
ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

2. ฝ่ายที่ถูกลมอบหมาย

**2.1 ฝ่ายอาชีวอนามัย / ความปลอดภัย /
สิ่งแวดล้อม**

2.2 ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ / ฝ่ายบุคคล

∴
ก. แรงงาน
1. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

หน้าที่

- **ดำเนินการและส่งเสริมให้มีความปลอดภัย**
- **ศึกษา วิจัย เสริมสร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน**

⋮

หน้าที่หน่วยงานระดับกอง

1. ตรวจสอบประกอบการด้านความปลอดภัย
2. บริการด้านวิชาการ

⋮

หน้าที่ 1.1 กองตรวจคปก.

1. ตรวจสอบความปลอดภัยและควบคุมให้สถานประกอบการปฏิบัติตามกฎหมาย
2. กำหนดแนวทาง มาตรการและวิธีปฏิบัติด้านการตรวจคปก. รวมทั้งส่งเสริม เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ด้านกฎหมายฯ
3. ปฏิบัติงานร่วม/สนับสนุนของหน่วยงานอื่น

⋮

หน้าที่ 1.2 สถาบันคปภ.ฯ

1. ศึกษา วิจัย ส่งเสริม และปรับปรุงด้านคปภ.ฯ
2. เป็นศูนย์สารสนเทศและอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยฯ

.....

⋮

หน้าที่ ตามพระราชกฤษฎีกา

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับ
  - สุขศาสตร์อุตสาหกรรม
  - การยศาสตร์
  - เวชศาสตร์
  - วิศวกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

.....

⋮

หน้าที่ ตามพระราชกฤษฎีกา

2. ส่งเสริมการปรับปรุงและพัฒนา สวท.คปภ.ฯ ทั้งในระดับชาติและระดับสถานประกอบการ
3. ควบคุมพัฒนาระบบป้องกันอุบัติเหตุและโรคเนื่องมาจากการทำงาน บริการตรวจวิเคราะห์ สวท.และปรึกษาด้านวิชาการ

.....

⋮

หน้าที่ ตามพระราชกฤษฎีกา

4. เป็นศูนย์สารสนเทศและอบรมคปภ.ฯ ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ความรู้
5. ปฏิบัติงาน/สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

.....

⋮

หน้าที่ ศูนย์ความปลอดภัยฯ

1. ศึกษาวิเคราะห์ สำรวจ และเฝ้าระวังเกี่ยวกับคปภ.ฯในพื้นที่รับผิดชอบ
  2. ส่งเสริมปรับปรุง พัฒนาสุขภาพ และสวส.ฯ
  3. ควบคุมและพัฒนาระบบป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน
- .....

⋮

หน้าที่ ศูนย์ความปลอดภัยฯ

4. ตรวจสอบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมฯ
  5. บริการด้านวิชาการแก่สถานประกอบการ
  6. เป็นศูนย์สารสนเทศเกี่ยวกับคปภ.ฯ
  7. ส่งเสริมเผยแพร่ให้ความรู้ ด้านคปภ.ฯ
  8. สนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานอื่น
- .....

⋮

1.3 สำนักงานสวัสดิการฯ

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

* ฝ่ายความปลอดภัยในการทำงาน (2-3)

หน้าที่ : ตรวจตราด้านความปลอดภัยในสถาน
ประกอบการต่าง ๆ ในจังหวัด

หมายเหตุ งานราชการบริหารส่วนภูมิภาค

⋮

2.สำนักงานประกันสังคม

บทบาทสำคัญ

เรื่องการดูแลผู้ใช้แรงงานที่ประสบเหตุ
อันตรายจากการทำงาน

⋮
หน้าที่ 3.คณะกรรมการ คปภ.ฯ

1.เสนอความคิดเห็นต่อ รมต.กท.แรงงานฯ

- เกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน / มาตรการ คปภ.ฯ ในการทำงานของลูกจ้าง
- ในการออกกฎ กท. ประกาศ/ระเบียบตาม พรบ.คุ้มครองแรงงาน

⋮
หน้าที่ 3.คณะกรรมการ คปภ.ฯ

2. ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมคปภ.ฯ

3. ปฏิบัติการตามที่พรบ/กฎหมายอื่น/รมต. กท.แรงงานฯกำหนดว่าเป็นหน้าที่ของคกก.ฯ

⋮

ก. สาธารณสุข

1. กรมอนามัย

หน้าที่หลัก วิจัยพัฒนาวิชาการและ
เทคโนโลยี รูปแบบวิธีการส่งเสริมสุขภาพ
และการอนามัยสิ่งแวดล้อม

⋮

หน้าที่ 1.1 กองอาชีวอนามัย

1. เป็นแหล่งข้อมูล ความรู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ประสานการวางแผนเพื่อจัดบริการ โดยผ่าน
คกก.ประสานงานอาชีวอนามัยแห่งชาติ
และคกก.อื่น ๆ
3. สนับสนุนให้ดำเนินการตาม พรบ.การ
สาธารณสุข รวมทั้งตรวจสอบ

⋮

หน้าที่ 1.1 กองอาชีวอนามัย

- 4.วิจัยเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
- 5.ดำเนินการด้านระบาดวิทยา เพื่อให้มีระบบการเฝ้าระวังและควบคุมโรค
- 6.ร่วมกำหนดมาตรฐาน

.....

⋮

หน้าที่ 1.1 กองอาชีวอนามัย

- 7.กำหนดกรอบรายละเอียดของวัสดุอุปกรณ์
- 8.วางแผนแม่บท / ติดตาม/ ประเมิน
- 9.ถ่ายทอดความรู้/ สาธิตและสนับสนุน
10. เป็นศูนย์ประสานงานทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก

.....

⋮

หน้าที่ 1.2 ศูนย์อนามัยฯ

เป็นหน่วยงานวิชาการส่วนภูมิภาค มี 12 ศูนย์
(กลุ่มงานอาชีวอนามัย)

1. ให้คำแนะนำทางวิชาการ
2. บริการตรวจสุขภาพและสวล.
3. เผยแพร่ข้อมูลและจัดการฝึกอบรม

⋮

หน้าที่ 2. กรมการแพทย์

เป็นหน่วยงานด้านการศึกษา วิจัย พัฒนา
เทคโนโลยีทางการแพทย์

- 2.1 สนง.อาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อมหน้าที่
พัฒนาสนับสนุนงานบริการด้านอาชีวเวชศาสตร์
ผลิต แพทย์อาชีวเวชศาสตร์
- 2.2 รพ.นพรัตนราชธานี หน้าที่ให้บริการและวิจัย
ทางด้านอาชีวเวชศาสตร์

⋮

3. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

3.1 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

หน้าที่ สืบค้น / เฝ้าระวัง / ฝึกอบรม/ศึกษาวิจัย

3.2 โรงพยาบาลศูนย์ / ทัวไป

หน้าที่ ตรวจ/วินิจฉัย/รักษา / รายงาน

* ฝ่ายอาชีพเวชกรรมสังคมในรพศ. / รพท.

⋮

หน้าที่ ก. อุตสาหกรรม

1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม

หน้าที่ ควบคุม รง. ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนต่อสุขภาพ
แก่ปชช.+สวล.

1.1 ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัย

หน้าที่

* ศึกษา / วิเคราะห์ งานด้านคปภ.+สุขภาพ

*เป็นศูนย์กลางในการประสานแผนเตรียมความพร้อมภาวะ
ฉุกเฉินในระดับทางถิ่นตามโครงการ APELL

⋮

หน้าที่ ก. อุตสาหกรรม

*ร่วมมือกับUNEP/IE จัดทำคู่มือ /เอกสารทางวิชาการเผยแพร่

1.2 สำนักควบคุมวัตถุอันตราย

หน้าที่ ดำเนินการตามกฎหมายและจัดทำหลักเกณฑ์

2. สำนักควบคุมและตรวจโรงงาน

หน้าที่ ควบคุม+บังคับใช้กฎหมาย

3. สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

หน้าที่ สนง.อุตสาหกรรมจังหวัด ต่อใบอนุญาตต่าง ๆ +
ตรวจสอบ+ควบคุมให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

⋮

⋮

หน้าที่ ก. อุตสาหกรรม

4. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

* กองควบคุมสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หน้าที่

- ตรวจการดำเนินด้านอาชีวอนามัยฯ
- ส่งเสริมให้ทั้งเจ้าของและลูกจ้างมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน
- ติดต่อประสานงานด้านอาชีวอนามัยฯ
- เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล ข่าวสารด้านอาชีวฯ

⋮

⋮

กรุงเทพมหานคร

1. กองอนามัยสิ่งแวดล้อม

- * ฝ่ายอาชีวอนามัย หน้าที่ วิจัย เฝ้าระวัง
เน้นที่สถานประกอบการขนาดกลาง/เล็ก
และประสานงานกับสำนักงานเขตทั้ง 36
เขต

⋮

ความเข้าซ้อนของบทบาท/ภารกิจ

1. สนับสนุนทางวิชาการ

- * กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน คือสถาบันความปลอดภัยใน
การทำงานและศูนย์ความปลอดภัยในการทำงานภาค/นิคม
อุตสาหกรรม
- * กรมโรงงานอุตสาหกรรม คือ ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัยและ
สำนักควบคุมวัตถุอันตราย
- * กรมอนามัย คือ กองอาชีวอนามัยและศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต
ทั้ง 12 เขต

⋮

ความซ้ำซ้อนของบทบาท/ภารกิจ

1. สนับสนุนทางวิชาการ (ต่อ)

- * กรมการแพทย์ คือ สำนักงานอาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
- * สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข คือ สสจ.ต่าง ๆ
- * กรุงเทพมหานคร คือ ฝ่ายอาชีวอนามัย

2. การตรวจบังคับใช้กฎหมาย

- * กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน คือ กองตรวจความปลอดภัย และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดทุกจังหวัด

⋮

⋮

ความซ้ำซ้อนของบทบาท/ภารกิจ

2. การตรวจบังคับใช้กฎหมาย (ต่อ)

- * กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน คือ กองตรวจความปลอดภัย และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดทุกจังหวัด
- * สำนักงานประกันสังคม คือ สำนักงานกองทุนเงินทดแทน
- * กรมโรงงานอุตสาหกรรม คือ สำนักงานควบคุมและตรวจโรงงาน 1-4 และสนง.อุตสาหกรรมจังหวัดต่าง ๆ
- * กรุงเทพมหานคร คือ สำนักงานเขตต่าง ๆ

⋮

⋮

ความเข้าช้ชอนหน้วยงานรัฐของบทบาท/ภารกิจ

3. การให้บริการ

- * สำนักงานประกันสังคม คือ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน
- * กรมการแพทย์ คือ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี (วิชาการ)
- * สนง.ปลัดกท.สธ. คือ ฝ่ายอาชีพเวชกรรมในรพศ./รพท.และรพช.ในบางจังหวัด

⋮

⋮

หน้วยงานและองค์กรที่เก้วยช้องในต่างประเทศ

1. OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH ADMINISTRATON – OSHA
กองอำนวยการในการบริหารความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงาน
  1. NATIONAL INSTITUTE FOR OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH-
NIOSH สถาบันความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงานแห่งชาติ
  2. AMERICAN CONFERENCE OF GOVERNMENTAL INDUSTRIAL
HYGIENISTS – ACGIH สมาคมนักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม
  3. HEALTH AND SAFETY COMMISSION – HSC
คณะกรรมการสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน
- หน้าที เสนอแนะกฎหมาย / กำหนดมาตรฐาน / พัฒนา

⋮

บทที่ 3

สถานการณ์ด้าน

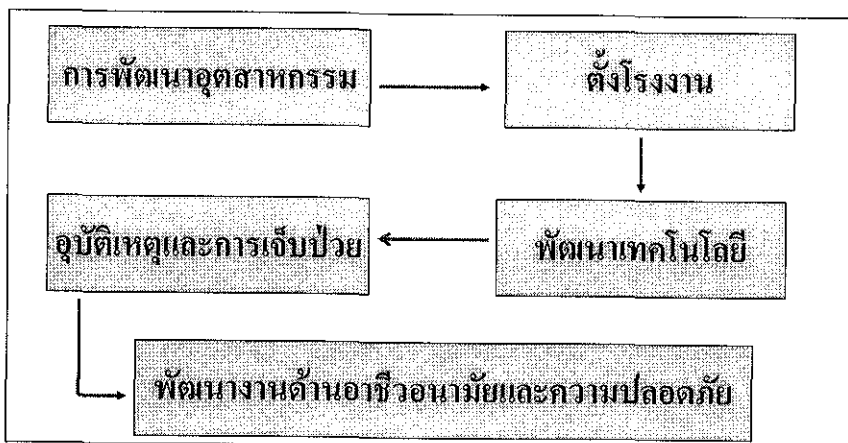
อาชีพอนามัย

อาชีพอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
BASIC OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY #3

อาจารย์ชลาชัย หาญเจนลักษณ์

สถานการณ์ด้านอาชีพอนามัยและ
ความปลอดภัย

ปัญหาทางด้านอาชีวอนามัยและ ความปลอดภัย

1. กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Countries)
ด้านจิตใจ และสังคม
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries)
ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม
3. กลุ่มประเทศด้อยพัฒนา (Under Develop - Countries)

สถานการณ์ด้านอาชีวอนามัยและ ความปลอดภัยในภาคอุตสาหกรรม

* แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ จ. 2 → ปัญหาสุขภาพทั่วไป

จ. 2 ประสบอันตราย 221 คน

จ. 3 ประสบอันตราย 524 คน

2517 (กองทุนเงินทดแทน) 3,690 คน

2522 (21 จ.) 24,419 คน

สถานการณ์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในภาคอุตสาหกรรม

แหล่งข้อมูลที่ดีที่สุด

- * การประสบอันตรายและโรคจากการทำงาน คือ สำนักงาน (กองทุนเงินทดแทน และประกันสังคม)
- * สถานการณ์สภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน / กองอาชีวอนามัย

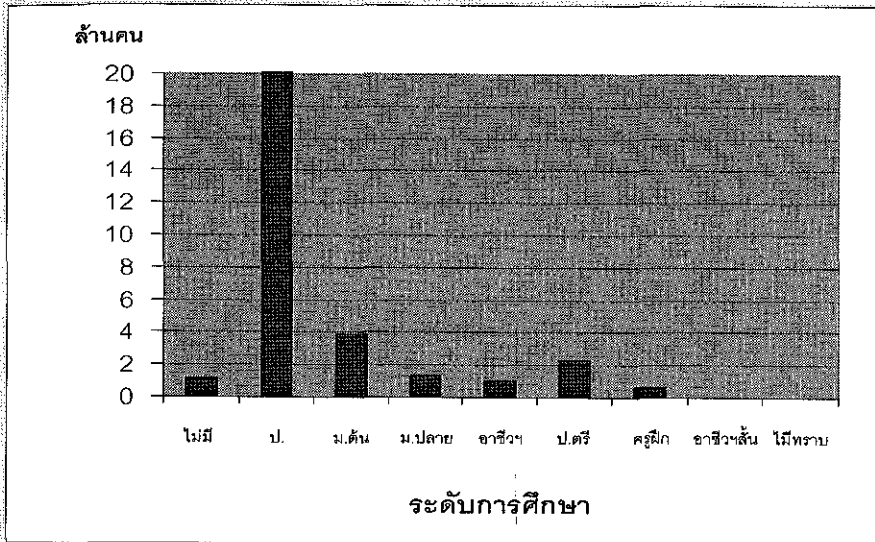
จำนวนผู้มีงานทำและระดับการศึกษา

ผู้มีงานทำทั้งหมด 32,137,400 คน

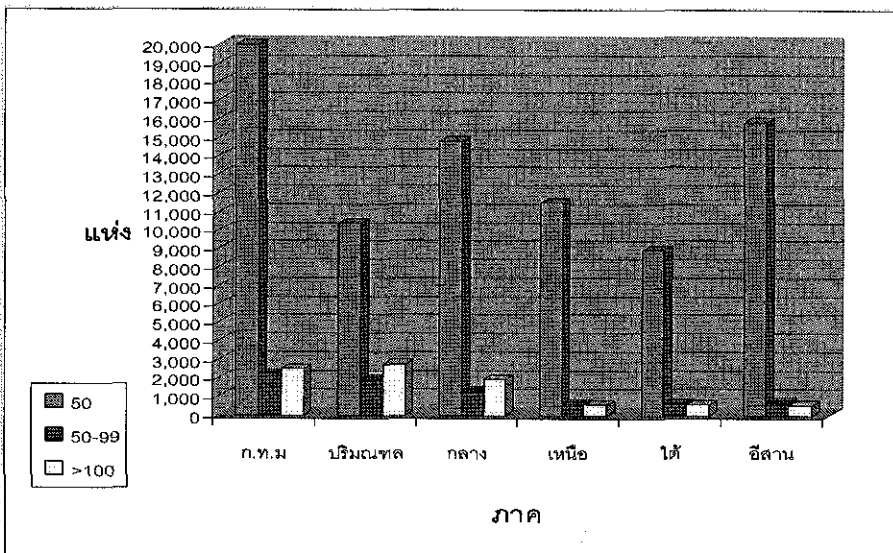
อยู่ในภาคอุตสาหกรรม 6,610,200 คน (20.6 %)

* 71.37 % = 22,937,200 คน มีระดับความรู้ต่ำมาก

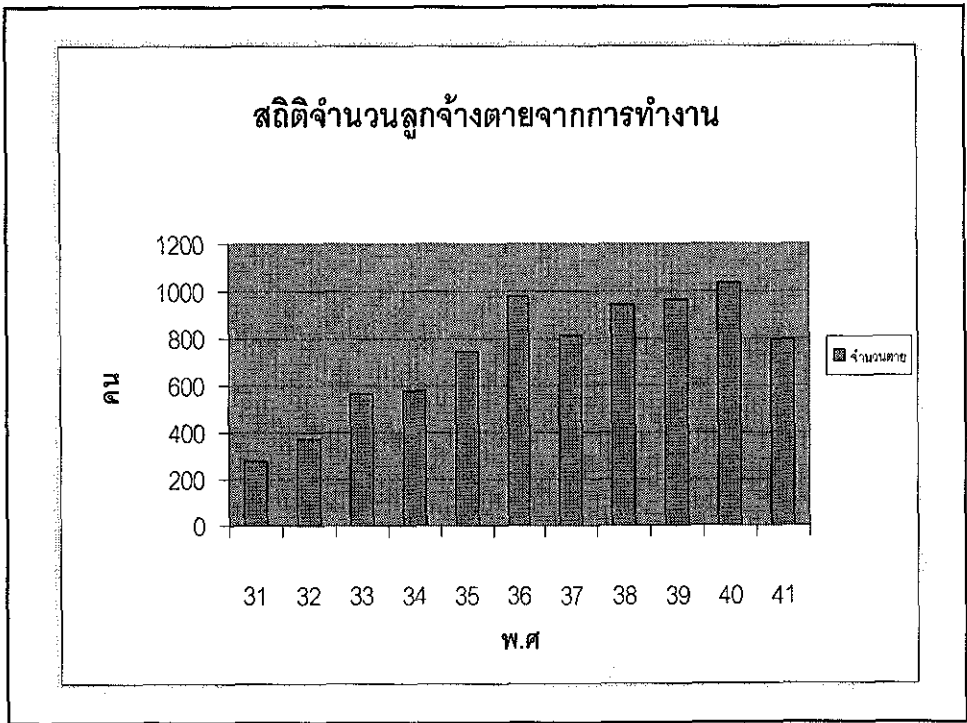
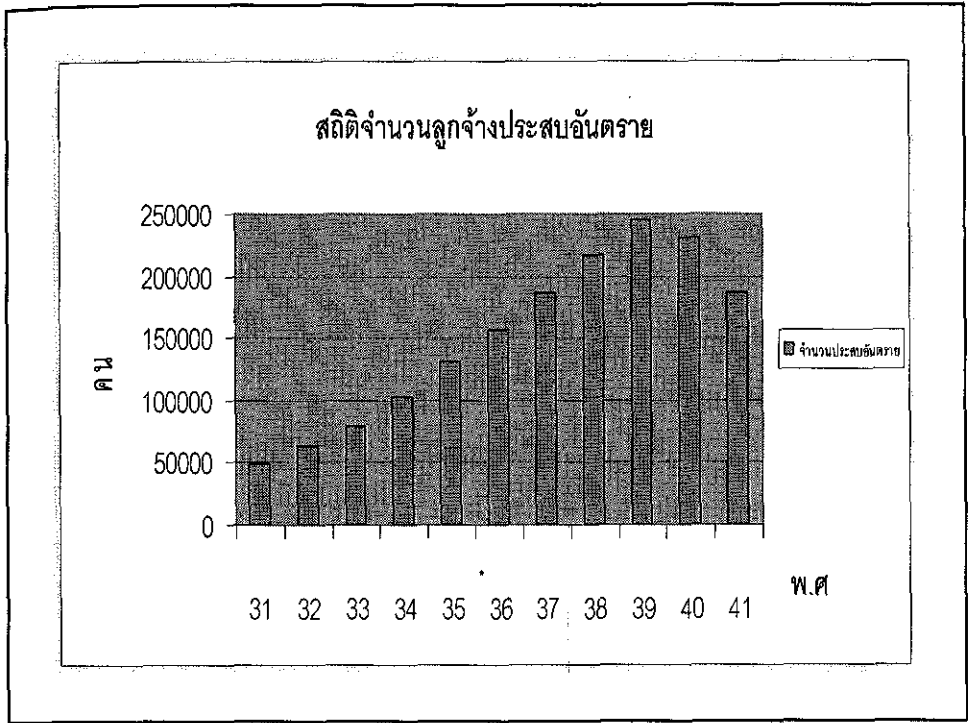
จำนวนผู้จัดทำในภาคอุตสาหกรรมและระดับการศึกษา

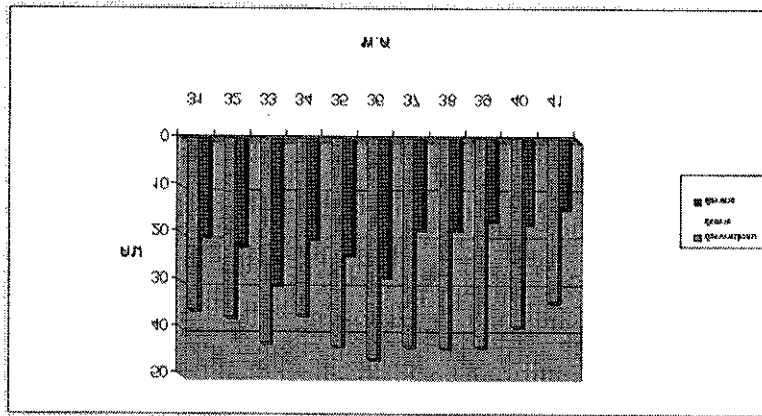
การกระจายสถานประกอบการ

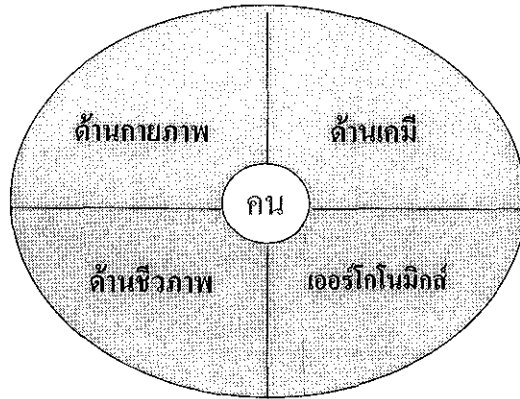
อัตราการประสับอันตราย/1,000 คน และอัตราการตาย/100,000 คน

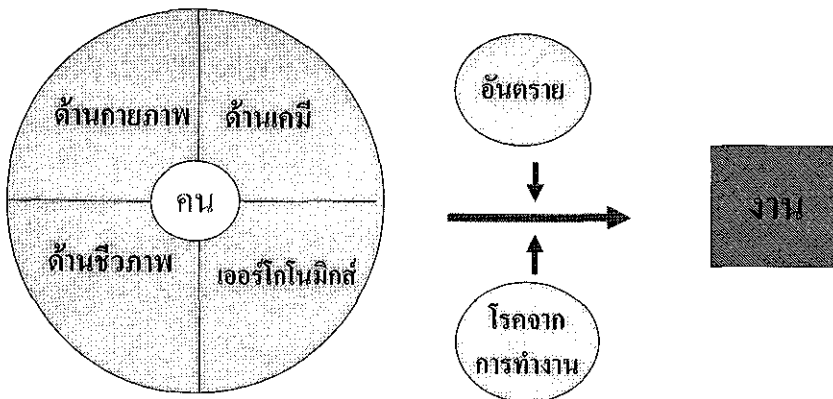
ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่คนต้องสัมผัส

1. สภาพแวดล้อมของชุมชนหรือ ทั่วๆไป
2. ในสถานที่ทำงาน ***
3. ภายในบ้าน
4. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Workplace Environment)

อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Workplace Environmental Hazards)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
(Physical Environmental Hazards)

- * เสียง (Noise)
- * แสงสว่าง (Lighting)
- * รังสี (Radiation)
- * การสั่นสะเทือน (Vibration)

อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
(Physical Environmental Hazards)

- * ความร้อน (Heat)
- * ความเย็น (Cold)
- * ความกดดันบรรยากาศที่ผิดปกติ (Abnormal Pressure)

สภาพแวดล้อมทางเคมี
(Chemical Environmental Hazards)

- * กลุ่มสารเคมีที่เป็นพิษ ก๊าซพิษ สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ตัวทำละลาย
- * ฝุ่นละอองที่ทำให้เกิดโรคปอด ซิลิโคซิส แอสเบสโตซิส บิสฟิโนลอล เอ โรคปอดอื่นๆ
- * สารเคมีที่ก่อมะเร็ง

สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ
(Biological Environmental Hazards)

เชื้อโรคต่างๆ

- * เชื้อไวรัส
- * เชื้อรา
- * เชื้อแบคทีเรีย

ก่อให้เกิดโรค เช่น วัณโรค โรคปอดชามานา

เออร์โกโนมิกส์ (Ergonomics)

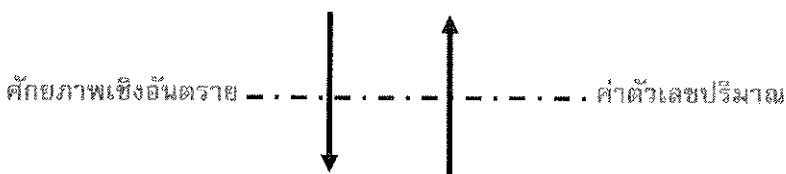
หรือ การยศาสตร์ หมายถึง เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

เพื่อที่จะปรับปรุงให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และคนมีสุขภาพอนามัยดี

-----วิทยาศาสตร์ชีวภาพ + วิศวกรรม-----

การประเมินอันตรายจากสภาพแวดล้อมการทำงาน

สิ่งคุกคามสุขภาพอนามัยในการทำงาน

สิ่งแวดล้อมการทำงาน

บทที่ 4

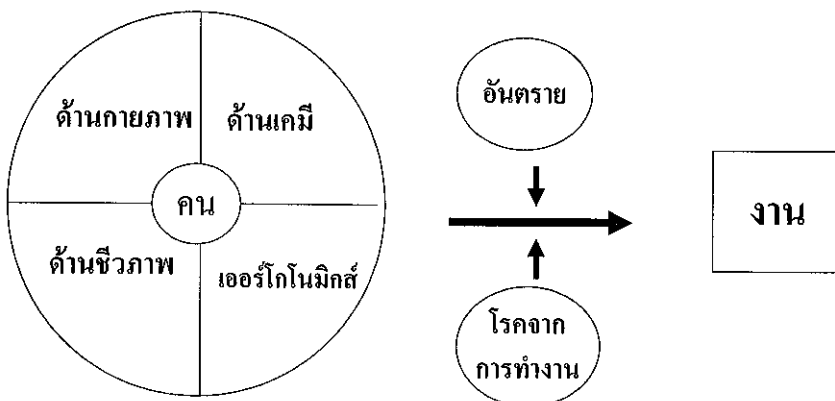
สภาพการทำงานและ
สิ่งแวดล้อมในการทำงาน

อาชีพอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
BASIC OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY # 4

อาจารย์ชลาตัย หาญเจนลักษณ์ .

อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน
(Workplace Environmental Hazards)

**อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางเคมี
(Chemical Environmental Hazards)**

ไอ (Vapour) ----ตัวทำละลาย

ละออง (Mist)-----สารประกอบไฮโดรคาร์บอน

ฟุ้ง (Fumes)

ก๊าซ (Gas) --- ก๊าซพิษ

ทางเข้าสู่ร่างกายของสารเคมี

สารเคมีสามารถเข้าสู่ร่างกาย ได้ 4 ทาง

1. การหายใจ (Inhalation)
2. การกิน (Ingestion)
3. การดูดซึมผ่านผิวหนัง (Skin absorption)
4. การฉีดผ่านทางผิวหนัง (Injection through Skin)

กลไกสารเคมีในร่างกาย

สารเคมีจะทำลายอวัยวะต่างๆ ของ

ร่างกาย มาก / น้อย ขึ้นอยู่กับ

ปริมาณสารเคมีที่ดูดซึมเข้าไป

↓
ความเข้มข้นสารเคมี และ ระยะเวลา

ความเข้มข้นและการสัมผัส

* สัมผัสกับสารเคมี ความเข้มข้นสูง

+ ระยะเวลาไม่นาน

↓
ความเป็นพิษเฉียบพลัน

ความเข้มข้นและการสัมผัส

* สัมผัสกับสารเคมี ความเข้มข้นต่ำ

+ ไม่นาน → .....

+ นาน → สะสม (เกิน)

↓
ความเป็นพิษเรื้อรัง

ความไวในการแพ้สารเคมี

เหมือน / ต่างกัน ขึ้นอยู่กับ

* อายุ .

* เพศ

* สภาพาสุขภาพอนามัย

พิษของสารเคมีต่อร่างกาย

จัดได้เป็น 9 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ทำให้เกิดอาการระคายเคือง
2. กลุ่มที่ทำให้มีอาการแพ้
3. กลุ่มที่ทำให้เกิดการขาดออกซิเจน
4. กลุ่มที่ทำให้เกิดภาวะหลับลึกหรือ่วงซึม

พิษของสารเคมีต่อร่างกาย

5. กลุ่มที่ทำให้เกิดพิษต่อระบบต่างๆ
6. กลุ่มที่ทำให้เกิดมะเร็ง
7. กลุ่มสารเคมีที่ทำให้ทารกมีรูปวิปริต
8. กลุ่มสารเคมีที่ทำให้ส่งผลต่อพันธุกรรม
9. กลุ่มสารเคมีที่ทำให้เกิดโรคปอดนิวโมโคนิ โอซิส

**อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางเคมี
(Chemical Environmental Hazards)**

- * กลุ่มสารเคมีที่เป็นพิษ ก๊าซพิษ สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ตัวทำละลาย
- * ฝุ่นละอองที่ทำให้เกิดโรคปอด ซิลิโคซิส แอสเบสโตซิส บิสซิโนซิส โรคปอดอื่นๆ
- * สารเคมีที่ก่อมะเร็ง

**อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
(Physical Environmental Hazards)**

ได้แก่

- * มลพิษทางเสียง (Noise Pollution)
- * การสั่นสะเทือน (Vibration)
- * ความกดดันบรรยากาศที่ผิดปกติ (Abnormal Pressure)
- * ความเย็น (Cold)

**อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
(Physical Environmental Hazards)**

- * ความร้อน (Heat)
- * แสงสว่าง (Lighting)
- * สารรังสี (Radiation)

มลพิษทางเสียง

ลักษณะเสียง 2 ชนิด

- * เสียงที่ไม่รบกวน (Sound)
- * เสียงรบกวน (Noise)

ช่วงความถี่ของเสียงที่คนปกติสามารถได้ยิน

คือ 20 - 20,000 เฮิร์ตซ์ (Hz) ---- (500-2,000 Hz)

มลพิษทางเสียง

ชนิดและแหล่งกำเนิดของเสียง

1. เสียงที่ดังสม่ำเสมอ (Steady-state noise)
2. เสียงที่เปลี่ยนแปลงระดับเสมอ (Fluctuation)
3. เสียงที่ดังเป็นระยะ (Intermittent noise)
4. เสียงกระแทก (Impulse or impact)

ผลกระทบของเสียงรบกวน

1. ต่อระบบการได้ยิน
2. ต่อสุขภาพทั่วไปและจิตใจ
3. ต่อการสื่อสาร
4. การทำงานและประสิทธิภาพของการทำงาน
5. ต่อความปลอดภัยในการทำงาน

การสั่นสะเทือน (Vibration)

จากที่ใด ?

อันตรายจากการสั่นสะเทือน

* การสั่นสะเทือนทั่วร่างกาย-----

* เฉพาะที่มือ เท้า หรือส่วนที่สัมผัส-----

เรย์โนด์ (Raynaud's Syndrome)

ความร้อน (Heat)

อันตรายจากการในที่มีความร้อนสูง

* เป็นลมปัจจุบัน

* อ่อนเพลียเนื่องจากความร้อน

* ตะคริวเนื่องจากความร้อน

* โรคจิตประสาท

**อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางชีวภาพ
(Biological Environmental Hazards)**

การที่ร่างกายได้รับการติดเชื้อโรคต่างๆ--เจ็บป่วย
ความรุนแรงของอันตราย ขึ้นอยู่กับ

1. Agent
2. Type of Exposure
3. Intensity
4. Duration

**อันตรายจากสภาพแวดล้อมทางชีวภาพ
(Biological Environmental Hazards)**

ได้แก่ เชื้อโรคต่างๆ

* เชื้อไวรัส

* เชื้อรา

* เชื้อแบคทีเรีย

ตัวอย่างโรคจากสภาพแวดล้อมทางชีวภาพ

1. วัณโรค (Tuberculosis)
2. โรคปอดชาวนา (Farmer,s Lung Disease***เชื้อรา
3. แอนแทรก (Anthrax)
4. บรูเซลโลซิส (Brucellosis)
5. โรคสมองอักเสบ
6. โรคฉี่หนู
7. โรคลีเจียนแนร์ Legionnaires'D

เออร์โกโนมิกส์ (Ergonomics)

หรือ การยศาสตร์ หมายถึง เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

เพื่อที่จะปรับปรุงให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และคนมีสุขภาพอนามัยดี

-----วิทยาศาสตร์ชีวภาพ + วิศวกรรม-----

เออร์โกโนมิกส์ (Ergonomics)

สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

- * กายวิภาคและสรีรวิทยา
- * มนุษย์วิทยา
- * สุขศาสตร์อุตสาหกรรม
- * จิตวิทยา
- * ฟิสิกส์และวิศวกรรม
- * สาขาวิชาที่ประยุกต์จากชีววิทยา

เออร์โกโนมิกส์ (Ergonomics)

อันตรายที่เกิดขึ้น----- จิตใจ

- * ความเมื่อยล้า
- * เบื่อหน่าย
- * ความเครียด
- *** ประสิทธิภาพการทำงานลดลง*****

บทที่ 5

สถานการณ์การบาดเจ็บ
เนื่องจากการทำงาน

อาชีวอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
BASIC OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY # 5

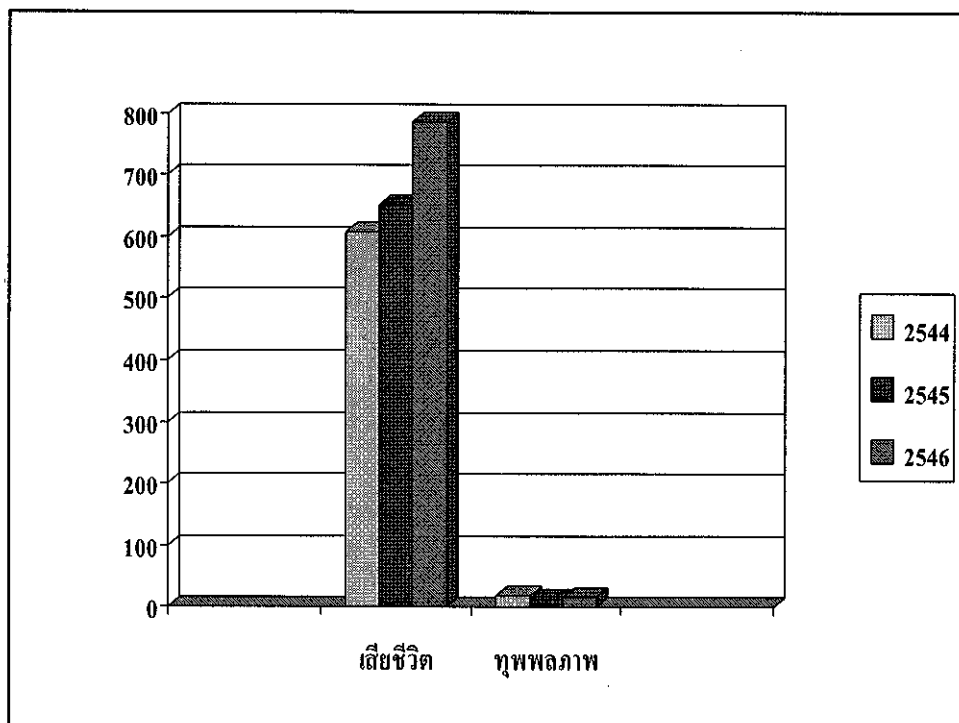
 # สถานการณ์การบาดเจ็บและการเจ็บป่วย
เนื่องจากการทำงาน ในกลุ่มอาชีพต่างๆ

การบาดเจ็บและการเจ็บป่วยจากการทำงาน

- 1. งานอุตสาหกรรม**
- 2. งานเกษตรกรรม**
- 3. งานก่อสร้าง**
- 4. งานบริการ**
- 5. งานอื่นๆ**

**การบาดเจ็บหรือประสบอันตราย
จากการทำงาน**

พ.ศ.	จำนวนลูกจ้าง	ประสบ อันตราย	อัตราประสบอันตราย ต่อ 1000 คน
2544	5,544,436	189,621	34.20
2545	6,541,105	190,979	29.20
2546	7,033,907	210,673	29.96

	2544	2545	2546
เสียชีวิต	607(3.2)	650(3.4)	787(3.7)
ทุพพลภาพ	20(0.1)	14(0.1)	17(0.1)
สูญเสียอวัยวะ	3,510(18.5)	3,424(18)	3,821(18.14)
หยุดงานเกิน 3 วัน	48,077(253)	49,012(256)	52,364(248)

ประเภทกิจการที่เกิดการเสียชีวิต

ลำดับ	2544	2545	2546
1	การก่อสร้าง 93(0.49)	การก่อสร้าง 98(0.51)	การก่อสร้าง,ขนส่ง ผู้โดยสาร 106(0.50)
2	ขนส่งผู้โดยสาร 69(0.36)	ขนส่งผู้โดยสาร 81(0.30)	
3	การค้าเครื่องไฟฟ้า 47(0.25)	การค้าเครื่องไฟฟ้า 58(0.30)	การค้าเครื่องไฟฟ้า 93(0.44)
4	การผลิตเครื่องดื่ม อาหาร 30(0.15)	การค้าวัสดุก่อสร้าง 24(0.13)	การผลิตเครื่องดื่ม อาหาร 41(0.19)
5	ร้านสรรพสินค้า 29(0.15)	ร้านสรรพสินค้า 23(0.12)	การค้าวัสดุก่อสร้าง 39(0.18)

จำนวนตามสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิต

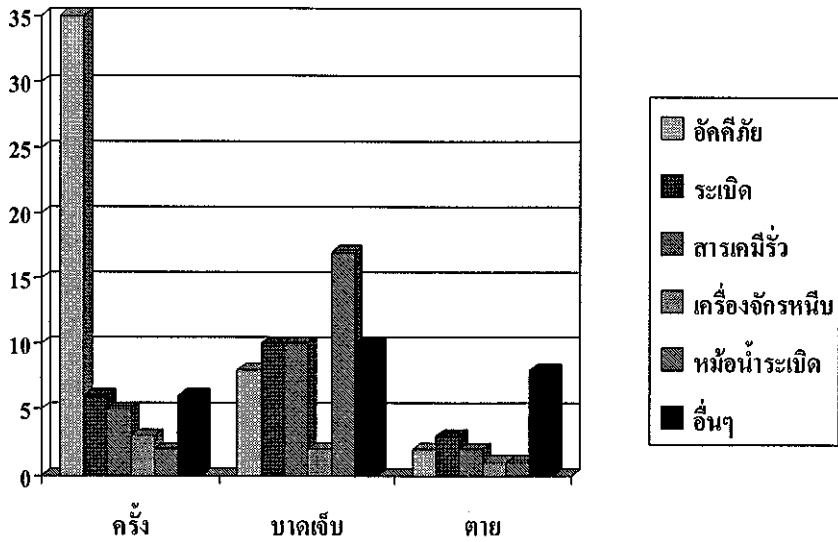
ลำดับ	2544	2545	2546
1	ยานพาหนะ 295(1.56)	ยานพาหนะ 352(1.84)	ยานพาหนะ 421(2.00)
2	ไฟฟ้าช็อต 93(0.49)	ไฟฟ้าช็อต 82(0.42)	ไฟฟ้าช็อต 113(0.54)
3	ตกจากที่สูง 83(0.44)	ตกจากที่สูง 7280.38	ตกจากที่สูง 102(0.48)
4	ของหล่นทับ 33(0.17)	ของหล่นทับ 53(0.28)	ของหล่นทับ 58(0.28)
5	วัตถุหรือสิ่งของระเบิด 28(0.15)	วัตถุหรือสิ่งของระเบิด 16(0.08)	วัตถุหรือสิ่งของกระแทก 28(0.15)

ประเภทกิจการที่ทำให้บาดเจ็บเกิน 3 วัน

ลำดับ	2544	2545	2546
1	ผลิตเครื่องดื่มถนอม อาหาร 3,843(20.27)	ผลิตเครื่องดื่มถนอม อาหาร 3,648(19.09)	ผลิตเครื่องดื่มถนอม อาหาร 3,619(17.18)
2	ก่อสร้าง 3,082(16.25)	ก่อสร้าง 3,646(19.09)	ก่อสร้าง 3,204(15.21)
3	ผลิตเครื่องเรือนไม้ 2,946(15.54)	ผลิตเครื่องเรือนไม้ 2,960(15.86)	ผลิตเครื่องเรือนไม้ 2,899(13.76)
4	ปั้น ทอ ที่ใช้เครื่องจักร 2,793(14.73)	ปั้น ทอ ที่ใช้เครื่องจักร 2,439(12.77)	ปั้น ทอ ที่ใช้เครื่องจักร 2,400(11.39)
5	ผลิตภัณฑ์พลาสติก 2,257(11.9)	ผลิตภัณฑ์พลาสติก 2,131 (11.16)	ผลิตภัณฑ์พลาสติก 2,383(11.31)

อุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2546

ภาคอุตสาหกรรม

1. การประสบอันตราย เสียชีวิต ทูพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ
2. การเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงาน
  - โรคพิษตะกั่ว
  - โรคพิษแมงกานีส,ปรอท และสารหนู
  - โรคพิษจากสารตัวทำละลายหรือสารปิโตรเลียม

ภาคอุตสาหกรรม

2. การเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงาน

- โรคพิษจากก๊าซของสารไอระเหย
- โรคปอดจากการประกอบอาชีพ
- โรคที่เกิดจากการดำน้ำลึก (*Caisson's Disease*)

ภาคเกษตรกรรม

ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ทำป่าไม้
ทำประมง

****ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยใน
อาชีพเกษตรกรรม (เอกสารประกอบ)**

ภาคเกษตรกรรม

การใช้สารกำจัดศัตรูพืช

สารที่นำเข้า 3 อันดับแรก คือ

1. สารกำจัดแมลง 10,559 ตัน
2. สารกำจัดเชื้อรา 6,937 ตัน
3. สารกำจัดวัชพืช 19,954 ตัน

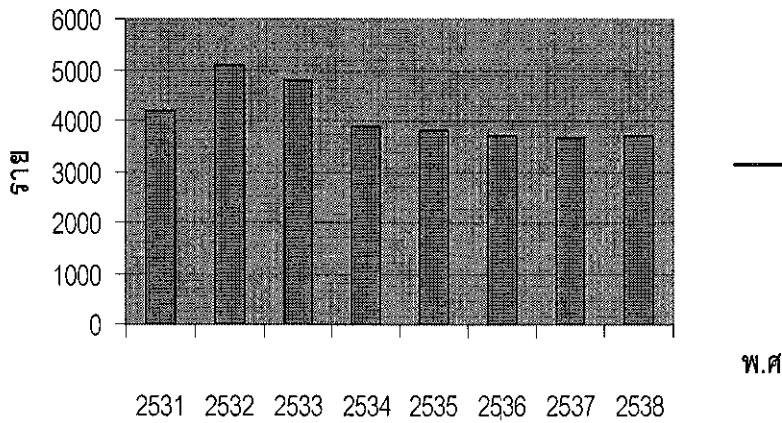
ที่มา : ฝ่ายวัตถุมีพิษ กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

ประชากรกลุ่มเสี่ยง

ต่อการได้รับสารพิษจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช

- * ปลูกข้าว สารออร์แกนโนฟอสเฟส คาร์บาเมต
- * ปลูกฝ้าย สารออร์แกนโนฟอสเฟส
- * ปลูกผักและผลไม้ กลุ่มสารเคมีกำจัดแมลง พาราควอท
- * ปลูกถั่วเหลือง สารออร์แกนโนฟอสเฟส คาร์บาเมต
- * ปลูกมันสำปะหลัง ไร้อ้อย สวนปาล์ม สวนยางพารา
สารกำจัดวัชพืชชนิดพาราควอท

จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคพิษสารกำจัดศัตรูพืช

งานก่อสร้าง

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. การก่อสร้างอาคาร
2. การก่อสร้างงานวิศวกรรมโยธา
3. การก่อสร้างเพื่องานอุตสาหกรรม

งานก่อสร้าง

อันตรายจากงานก่อสร้าง (กรมแรงงาน)

1. จากวัตถุที่ตกลงมา การบาดเจ็บจากการแบกหาม ทำงานภายใต้สภาวะอันตราย
2. จากเครื่องมือ
3. จากสภาพแวดล้อม

งานก่อสร้าง

อันตรายจากงานก่อสร้าง 8 ประเภท (แบ่งตามลักษณะงาน)

1. จากการตอกเสาเข็ม
2. จากการเจาะรูขนาดใหญ่
3. จากปั้นจั่นสำหรับยกของ
4. จากรถตักดินและรถแทรกเตอร์

งานก่อสร้าง

อันตรายจากงานก่อสร้าง 8 ประเภท (แบ่งตามลักษณะงาน)

5. จากลิฟท์ที่ชั่วคราว

6. จากไฟฟ้าและไฟไหม้

7. จากการก่อสร้างและการรื้อถอนที่ผิดหลัก

8. อันตรายอื่นๆ เช่น เหยียบตะปู สะดุดเศษเหล็ก

งานบริการ

งานทำความสะอาด

ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ได้แก่

1. ท่อระบายน้ำและเตาอบ --สารเคมีประเภทกรด/ด่าง

2. ผลิตภัณฑ์แอมโมเนีย สารฟอกขาว

3. ผลิตภัณฑ์ซักฟอก

งานบริการ

งานทำความสะอาด

4. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้นและเฟอร์นิเจอร์
5. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ
6. ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพรม และเบาะ

สำนักงาน

ปัญหาที่พบ

- อุบัติเหตุภายในสำนักงาน
- อากาศภายในสำนักงาน
- ปัญหาด้านสายตา
- เออร์โกโนมิกส์ -- ปวดหลัง

อุตสาหกรรมในครัวเรือน

เช่น

- * การทำกระดาษสา
- * การทำผ้า
- * การทำร่ม
- * การทำด้ามมีด
- * การทำของชำร่วย
- * การทำวิกผม
- * การทำรูป

ปัญหาที่พบ ด้าน เอร์โกโนมิกส์

การป้องกันการบาดเจ็บจากการทำงาน

1. การป้องกันทางวิศวกรรมทั่วไป
2. การกำหนดมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์อันตรายและความเสี่ยง
4. สอบสวนอุบัติเหตุ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกัน
5. การฝึกอบรมให้มีวิธีการปฏิบัติงานที่ดี
6. การบังคับใช้กฎหมาย

การป้องกันทางวิศวกรรมทั่วไป

• การป้องกันอุบัติเหตุทั่วไปทางวิศวกรรม

– กฎกระทรวง ตาม พรบ. โรงงาน 2535

☆ อาคารมั่นคง แข็งแรง เหมาะสมและมีบริเวณเพียงพอที่จะประกอบกิจการอุตสาหกรรมนั้น ๆ

☆ มีการระบายอากาศที่เหมาะสม

☆ มีประตูหรือทางออกให้พอกับจำนวนคน

☆ พื้นสูงตั้งแต่ 1.50 เมตรขึ้นไปอย่างน้อยมีราว ที่มั่นคง แข็งแรง

☆ พื้นต้องมั่นคง แข็งแรงไม่มีน้ำขังหรือลื่น

☆ มีเครื่องป้องกันอันตรายอันอาจเกิดจากส่วนที่เคลื่อนไหวของเครื่องจักรตามความจำเป็น

☆ บ่อหรือถังเปิดต้องมีขอบหรือราวกันแข็งแรง

☆ เครื่องยก(crane and hoist) และส่วนที่รับน้ำหนักต่อเนื่องกันต้องมั่นคงและแข็งแรง

☆ เครื่องลำเลียงขนส่ง (conveyer) ต้องมีเครื่องป้องกันของตก

การกำหนดมาตรฐาน

มาตรฐานอุปกรณ์ เครื่องจักร

มาตรฐานวัสดุ

มาตรฐานสภาวะแวดล้อม

การทำงาน

**Animation Factory
MEMBERS ONLY**

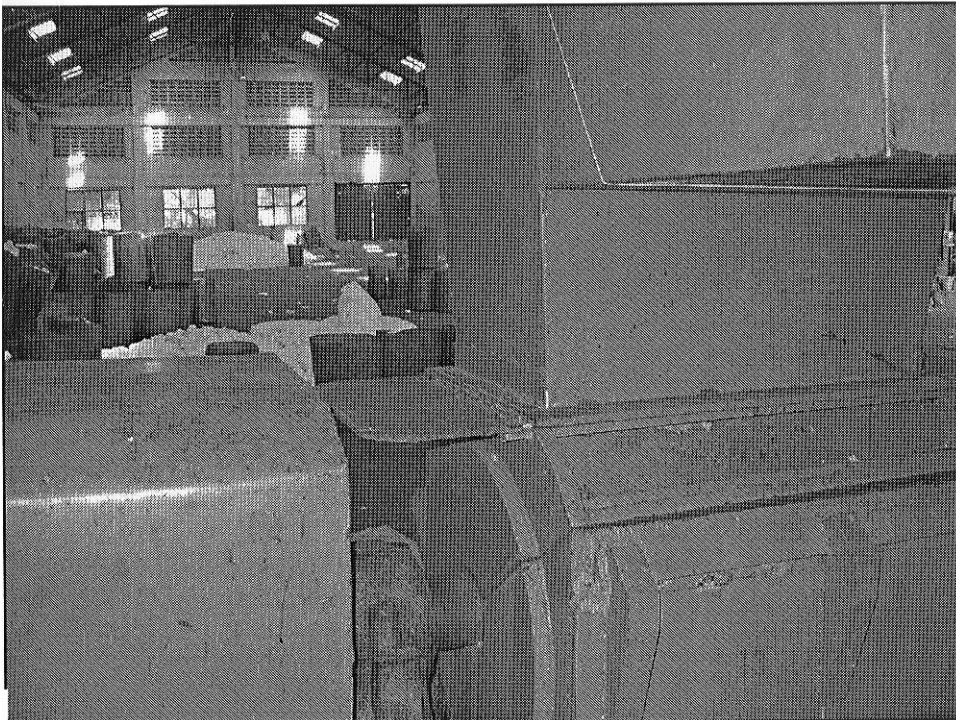
การวิเคราะห์อันตรายและความเสี่ยง

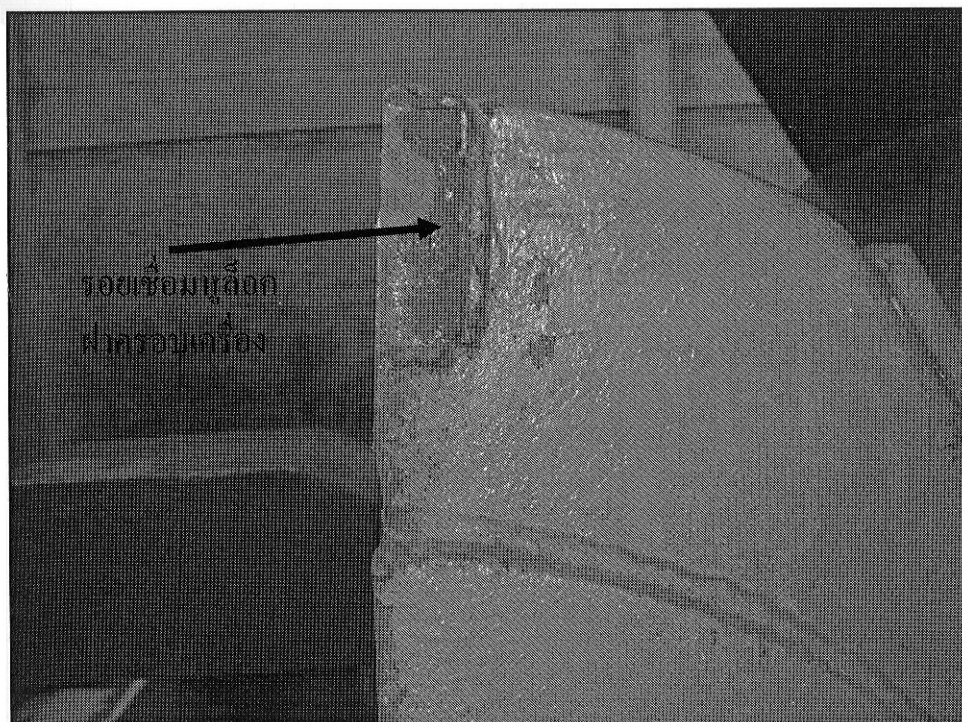
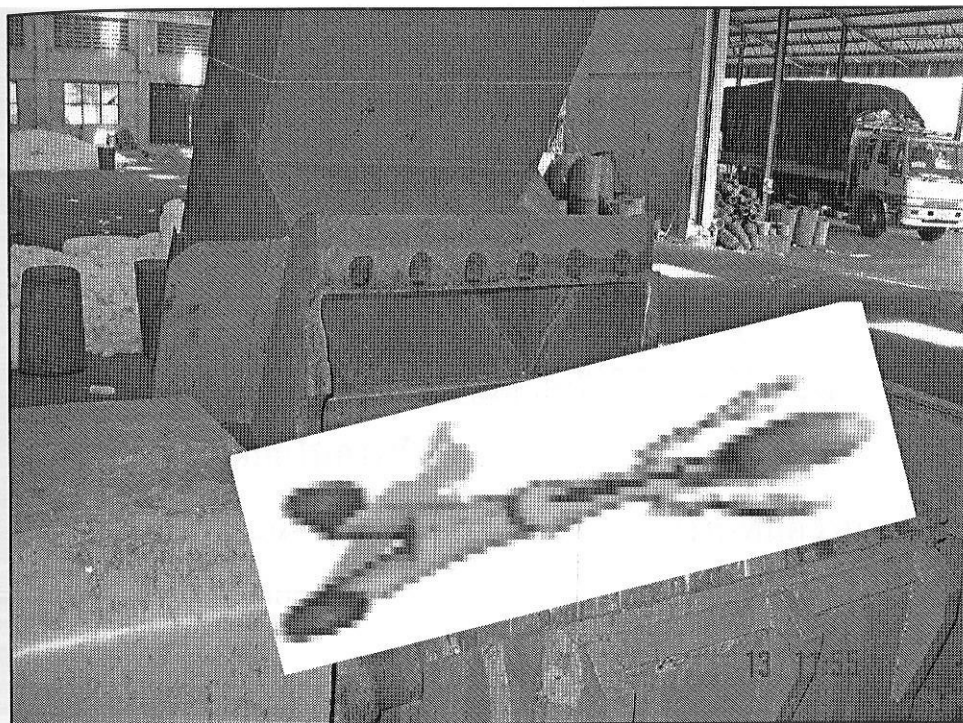
การวิเคราะห์อันตราย หมายถึง การแจกแจงอันตราย
ต่างๆที่มีอยู่และที่แอบแฝง หรือสภาพการณ์ต่างๆที่
เป็นสาเหตุหรืออาจทำให้เกิดอันตราย ก่อให้เกิด
อุบัติเหตุ

ความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่
เป็นสาเหตุทำให้เกิดอันตราย หรือผลของอันตรายที่
อาจเกิดขึ้น กับ โอกาสในการเกิดอันตรายนั้น

สอบสวนอุบัติเหตุ

- นำผลของการสอบสวนหาสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ มาดำเนินการเป็นมาตรการปรับปรุงแก้ไข สำหรับ โรงงานที่มีลักษณะกิจการใกล้เคียงกัน
- กำหนดมาตรการป้องกันเพิ่มเติมที่อาจก่อให้เกิด อุบัติเหตุเช่นเดียวกันอีก
- ปรับปรุงพัฒนาทางเทคโนโลยีและวิศวกรรม ที่ทำ ให้ปลอดภัยมากขึ้น

การฝึกอบรมให้มีวิธีการปฏิบัติงานที่ดี

- สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานสำหรับการประกอบกิจการบางประเภทที่มีอัตราการบาดเจ็บสูง
- สร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้คำนึงถึงความปลอดภัยในการทำงาน
- กระตุ้นเตือนให้มีการปรับปรุงการทำงานที่มีความปลอดภัยยิ่งขึ้น

การบังคับใช้กฎหมาย

- ◆ มีการตรวจสอบโรงงานเป็นประจำ เรื่องการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น สภาพอาคาร ราวกัน
- ◆ ดำเนินการให้มีการตรวจทดสอบ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ระบบไฟฟ้า หม้อน้ำ ภาชนะรับแรงดัน
- ◆ มีบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ผู้ควบคุมหม้อน้ำ สารกัมมันตรังสี นักวิทยาศาสตร์

บทที่ 6

ความปลอดภัยใน

การทำงาน

อาชีพอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
BASIC OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY # 6

 # ความปลอดภัยในการทำงาน #

1

ความปลอดภัยในการทำงาน

- * ความหมายของความปลอดภัย**
- * ความหมายของการเกิดอุบัติเหตุ**
- * สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ**
- * การสูญเสียเนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุ**
- * หลักการจัดการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุ
จากการทำงาน**

2

ความปลอดภัย (Safety)

หมายถึง : การป้องกันอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ
โดย อาศัยหลักการ วิชาการ เทคโนโลยีด้านต่างๆ
เพื่อ สืบค้นหาปัญหา อันตรายต่างๆ และ หาทาง
ขจัดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น

** การป้องกันความสูญเสีย (Loss Prevention)

ความปลอดภัย (Safety)

ขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อหาทางลดความรุนแรง
ของอุบัติเหตุ และหาทางควบคุมความสูญเสีย

1. การสืบค้นหาอันตราย (Hazard Identification)
2. การใช้เทคนิคในการประเมินหาขนาดของอันตราย
(Technical Evaluation)
3. การออกแบบด้านวิศวกรรม (Engineering Design)

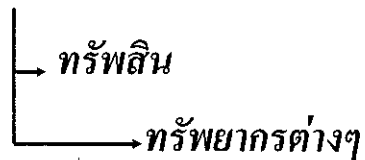
อุบัติเหตุ (Accidents)

หมายถึง : เหตุการณ์ อุบัติการณ์ ทุกชนิด

: ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

: ไม่ได้วางแผน / ตั้งใจ

ก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อ ชีวิต

5

อุบัติเหตุจากการทำงาน (Occupational Accident)

หมายถึง :

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในภาวะการจ้างงาน

ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อ ชีวิตคน เครื่องจักร สิ่งของ

ในเวลา ทันทันทันใด / ช่วงเวลาถัดไป

ในสถานที่ทำงาน / นอกสถานที่ทำงาน

6

สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ

H.W. Heinrich สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

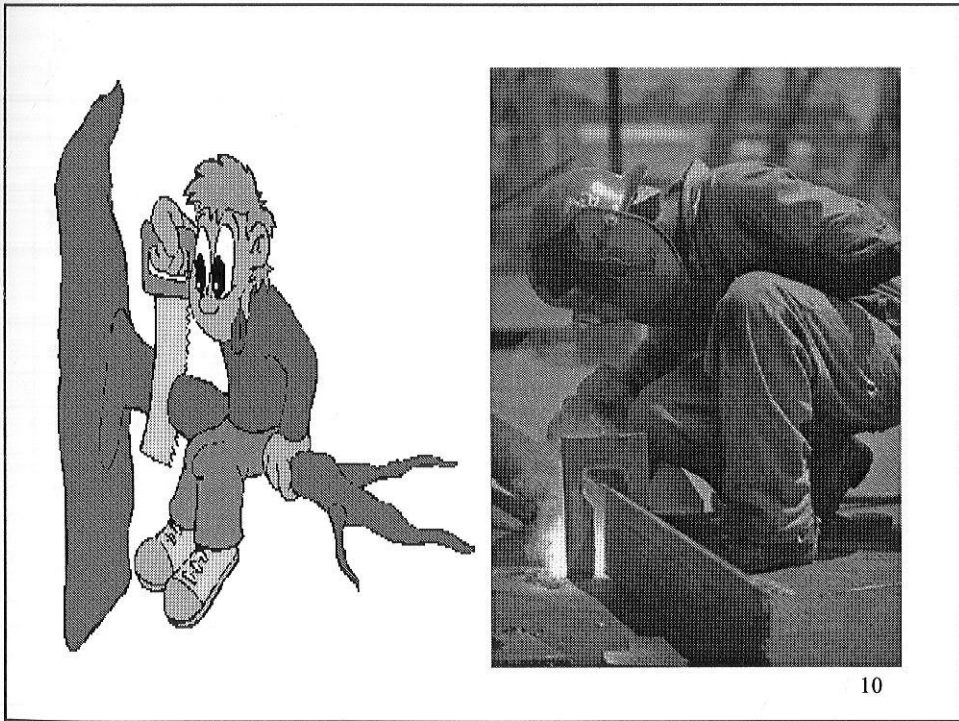
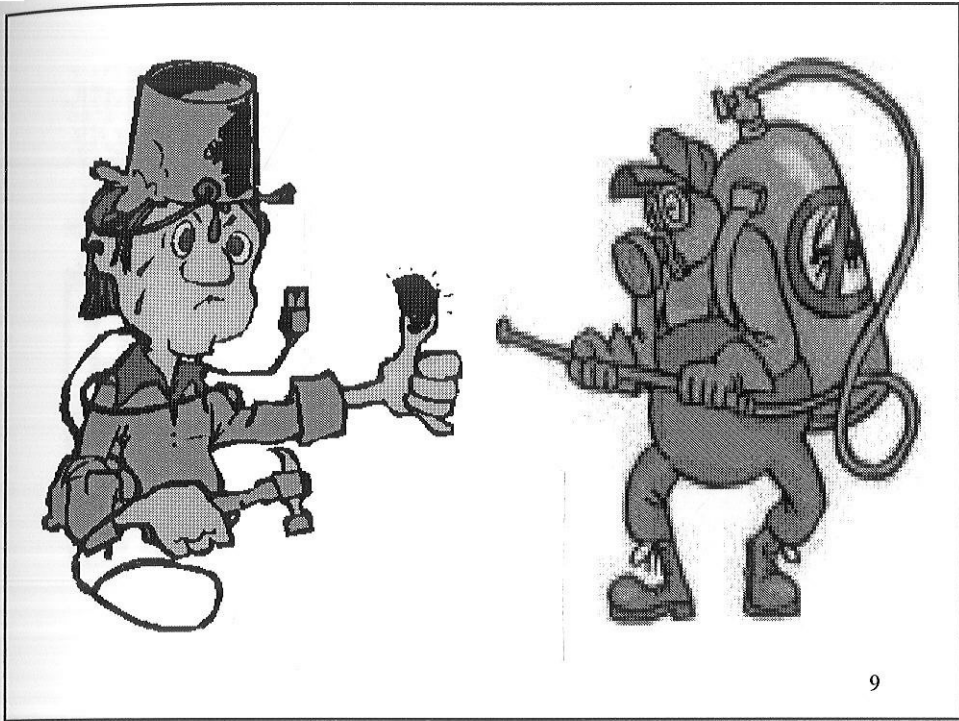
มี 3 ประการ คือ

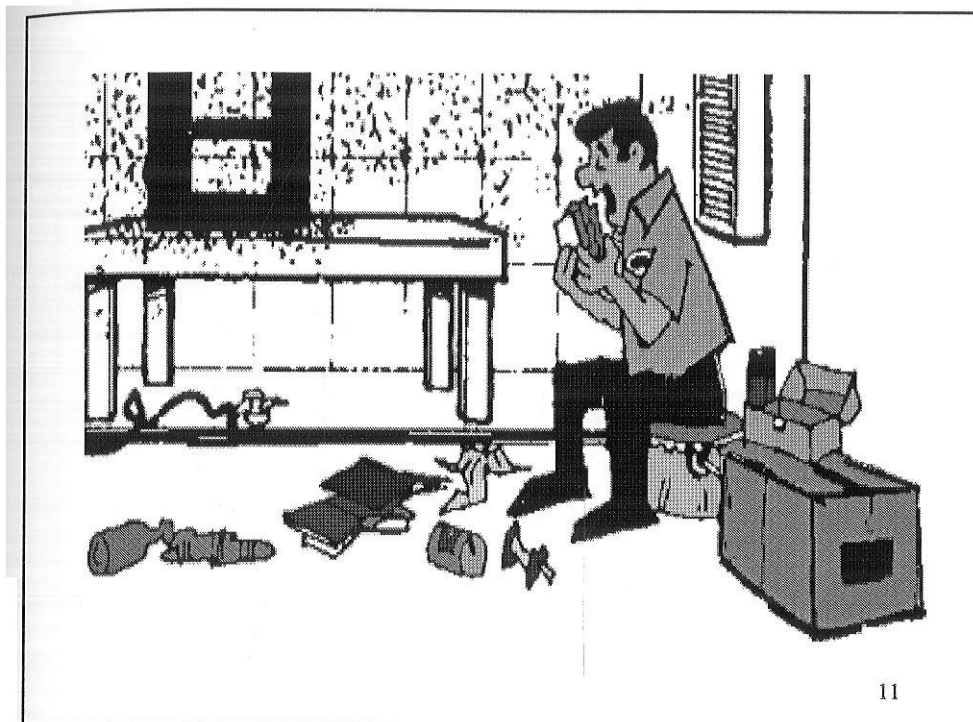
1. สาเหตุจากคน (Human causes) มีจำนวนถึง 88%
2. สาเหตุจากความผิดพลาดของเครื่องจักร (Mechanical failure) มีจำนวนถึง 10%
3. สาเหตุที่เกิดจากดวงชะตา (Act of god) มีเพียง 2%

สรุปสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ

ที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1. การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe act) เป็นสาเหตุใหญ่ คิดจำนวนเป็น 85% ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด
2. สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe condition) เป็นสาเหตุรอง คิดจำนวนเป็น 15% ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด

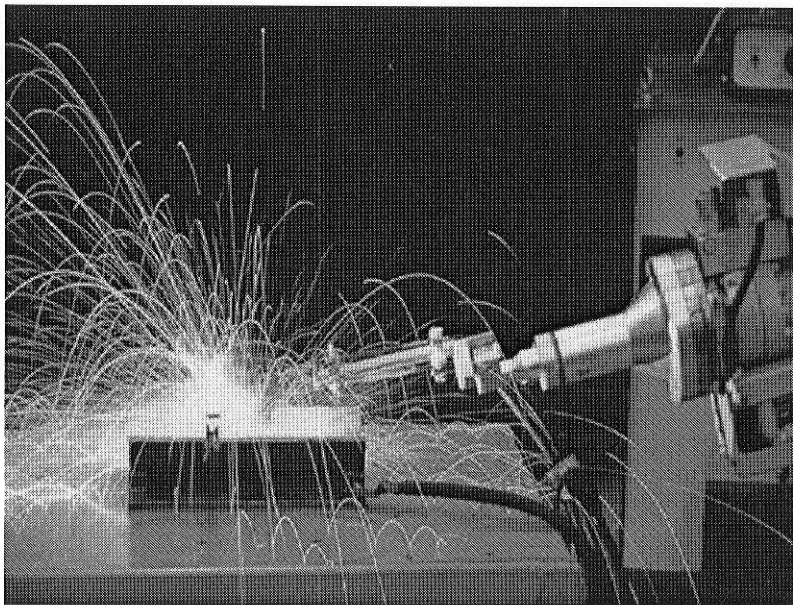
การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act)

หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงานของคนที่มีผลทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น เช่น

- * การทำงานไม่ถูกวิธี หรือไม่ถูกขั้นตอน เช่น ยกของด้วยท่าทางที่ผิด
- * ความประมาท พลังเพลอ เหม่อลอย
- * ถอดเครื่องกำบังเครื่องจักร
- * ใช้เครื่องมือไม่เหมาะสมกับงาน

การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act)

- * การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ
- * การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เช่น อุบัติภัยเป็นเรื่องของเคราะห์กรรมแก้ไขป้องกันไม่ได้
- * การทำงานโดยที่ร่างกายและจิตใจไม่พร้อมหรือผิดปกติ เช่น ไม่สบาย เมื่อดำ มีปัญหาครอบครัว ทะเลาะกับแฟน เป็นต้น
- * การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆไม่เหมาะสมกับงานเช่น การใช้ขวดแก้วตอกตะปูแทนการใช้ค้อน ฯลฯ

14

15

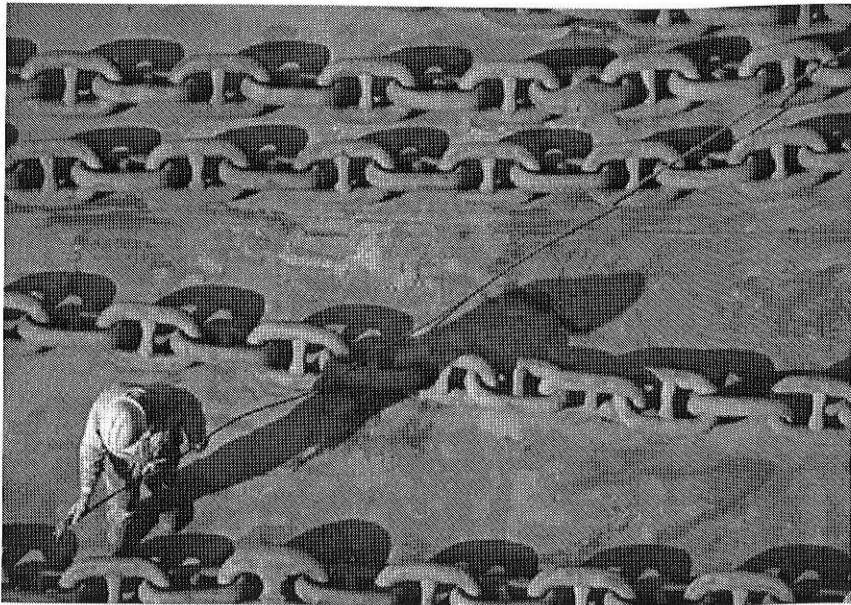

16

17

18

สภาพงานที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition)

หมายถึง สภาพของโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องจักร กระบวนการผลิต เครื่องยนต์ อุปกรณ์ในการผลิต ไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ เช่น

- การออกแบบโรงงาน แพนผังโรงงาน
- ระบบความปลอดภัยไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีอุปกรณ์ด้านความปลอดภัย ส่วนที่เป็นอันตราย (ส่วนที่เคลื่อนไหว) ของเครื่องจักรไม่มีเครื่องกำบังหรืออุปกรณ์ป้องกันอันตราย

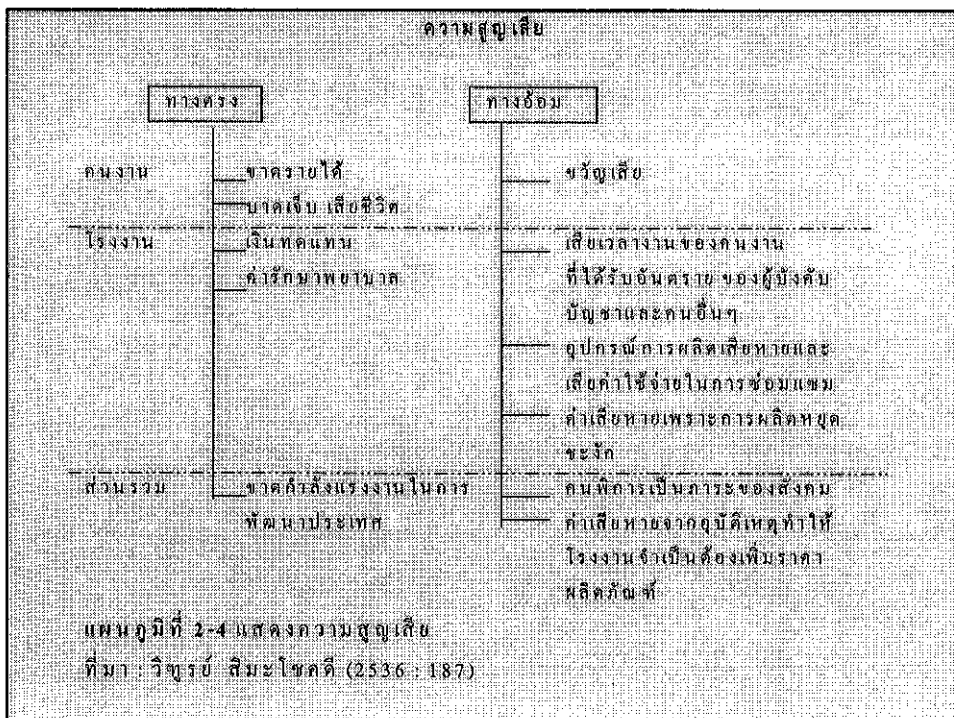
สภาพงานที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition)

- เครื่องจักรกล เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ชำรุดบกพร่อง ขาดการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม
- สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม เช่น
  - แสงสว่างไม่เพียงพอ
  - เสียงดังเกินควร
  - ความร้อนสูง
  - ฝุ่นละออง
  - ไรระเหยของสารเคมีที่เป็นพิษ เป็นต้น

การสูญเสียเนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุ

1. การสูญเสียโดยตรง การสูญเสียที่คิดเป็นเงินที่ต้องจ่ายโดยตรง
2. การสูญเสียโดยทางอ้อม การสูญเสียที่แฝงอยู่ไม่ปรากฏเด่นชัด

หลักการจัดการป้องกันและควบคุม

อุบัติเหตุจากการทำงาน

1. การจัดการด้านบริหาร (Management)
2. การจัดการด้านสถานที่ทำงาน (Workplace)
3. การจัดการด้านพนักงานหรือลูกจ้าง (Employee)

23

การจัดการด้านบริหาร

อุบัติเหตุจากการทำงาน

* ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ----เป็นผู้ริเริ่ม

- นโยบาย
- จัดหาบุคลากรมารับผิดชอบ
- จัดตั้งคณะกรรมการฯ

24

1. การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย
2. การมอบหมายความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่
3. การจัดตั้งองค์กรความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
4. การตรวจสอบการปฏิบัติงาน

25

การจัดการด้านสถานที่ทำงาน

อุบัติเหตุจากการทำงาน

1. ทบทวนระบบงาน :

- การตรวจสอบระบบความปลอดภัยและการตรวจความปลอดภัย
- การใช้เทคนิคการวิเคราะห์เพื่อความปลอดภัย
- การสืบสวน สอบสวนอุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้น สาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ

26

การจัดการด้านสถานที่ทำงาน

อุบัติเหตุจากการทำงาน

1. ทบทวนระบบงาน (ต่อ):

- การเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือกฎหมายข้อบังคับต่างๆ สิ่งที่ไม่เข้าเกณฑ์ ที่มาตรฐานกำหนดไว้ แสดงว่าสิ่งนั้นเป็นสถานะอันตรายที่ควรจะต้องระวัง และควรหามาตรการ วิธีการแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป

27

การจัดการด้านสถานที่ทำงาน

อุบัติเหตุจากการทำงาน

2. ทดลองเปรียบเทียบกรรมวิธีต่างๆ :

- การป้องกันควบคุมทางด้านวิศวกรรมศาสตร์
- การป้องกันควบคุมทางด้านการบริหารและการจัดการ
- การป้องกันควบคุมทางด้านเออร์กอนอมิกส์และจิตวิทยาในการทำงาน

28

การจัดการด้านสถานที่ทำงาน

- การป้องกันควบคุมทางด้านวิศวกรรมศาสตร์
  - การออกแบบโรงงานและกำหนดผังโรงงานที่ปลอดภัยต่อการทำงาน
  - การเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่มีความปลอดภัยในการใช้งาน
- การป้องกันควบคุมทางด้านการบริหารและการจัดการ (1)
- การป้องกันควบคุมทางด้านเออร์گونอมิกส์และจิตวิทยาในการทำงาน
  - การออกแบบและ/หรือการเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่เหมาะสมกับกายวิภาค สรีรวิทยาและสภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

29

การจัดการด้านสถานที่ทำงาน

อุบัติเหตุจากการทำงาน

3. ตัดสินใจเลือกใช้
4. ฝึกอบรมและสอนงาน
5. เตรียมคน
6. ติดตามประเมินผล

30

ด้านพนักงานหรือลูกจ้าง

อุบัติเหตุจากการทำงาน

- * คัดเลือกพนักงานก่อนเข้าทำงานเป็นอย่างดี
- * ฝึกอบรมสอนงาน
- * ทบทวนการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ
- * สร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย ฯลฯ

31

การคำนวณสถิติอุบัติเหตุ

- อัตราความถี่ในการเกิดอุบัติเหตุ (IFR)

$$= \frac{\text{จ.น.คนที่บาดเจ็บ} * \text{จ.น.ชม.การทำงานเปรียบเทียบ}}{\text{จ.น.ชม.การทำงานทั้งหมด}}$$

- อัตราความรุนแรงในการเกิดอุบัติเหตุ (ISR)

$$= \frac{\text{จ.น.วันที่บาดเจ็บ} * \text{จ.น.ชม.การทำงานเปรียบเทียบ}}{\text{จ.น.ชม.การทำงานทั้งหมด}}$$

จำนวนชั่วโมงการทำงานทั้งหมด = จำนวนคนงาน * จำนวนชั่วโมงที่ทำงาน * 1ปี (52wk)

จำนวนชั่วโมงการทำงานเปรียบเทียบ

- ANSI = 1,000,000 ชั่วโมงการทำงาน
- OSHA = 200,000 ชั่วโมงการทำงาน
- HSE = 100,000 ชั่วโมงการทำงาน

32

บทที่ 7

หลักการป้องกันและ
ควบคุมอันตราย

อาชีพอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
BASIC OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY # 7

✘ หลักทั่วไปในการป้องกันและควบคุม
อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน #

วัตถุประสงค์ .

- * หลักการทั่วไปในการควบคุมป้องกันอันตราย
จากการทำงาน
- * วิธีการควบคุมอันตรายจากสภาพแวดล้อมในการ
ทำงาน
- * หลักการควบคุมป้องกันอันตรายจากการประกอบ
อาชีพด้านบุคคล

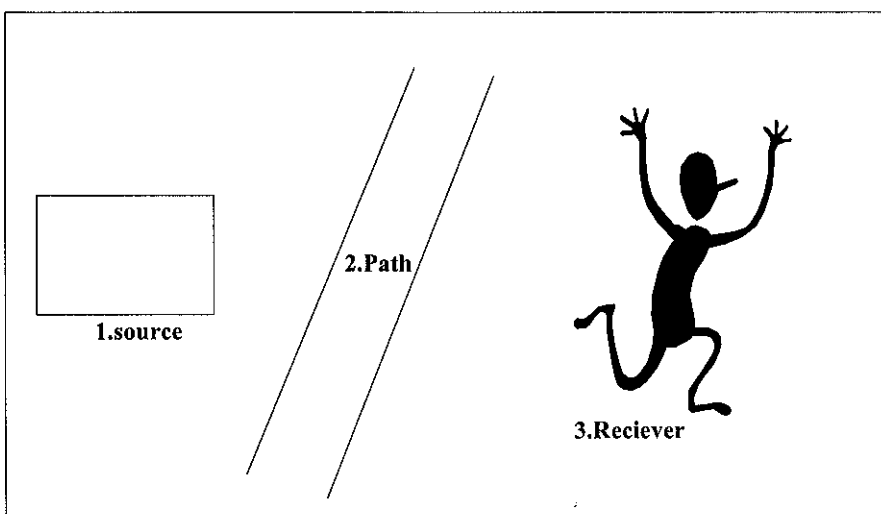

หลักการทั่วไปในการควบคุมและป้องกันอันตราย

อันตรายจากการทำงาน : มี 3 วิธีหลัก คือ

1. ควบคุมที่ต้นตอหรือแหล่งกำเนิด (Source)
2. ควบคุมที่ทางผ่าน (Path)
3. ควบคุมที่ตัวบุคคล (Receiver)

หลักการทั่วไปในการควบคุมและป้องกันอันตราย

ควบคุมที่แหล่งกำเนิด

เช่น ตัวเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ แหล่ง
สารเคมีที่เป็นพิษ

* การควบคุมที่แหล่ง--มีประสิทธิภาพมากที่สุด
วิธีที่นิยมใช้คือ

1. ใช้สารเคมีหรืออุปกรณ์ ที่มีอันตราย/พิษ น้อย แทน
2. เลือกใช้กระบวนการผลิตที่มีอันตรายน้อย ทดแทน

ควบคุมที่แหล่งกำเนิด

วิธีที่นิยมใช้คือ

3. ใช้วิธีปิดปกคลุมให้มิดชิด
4. แยกเอากระบวนการผลิตหรือเครื่องจักรที่มีอันตราย
มากไว้ต่างหาก
5. ใช้ระบบทำให้เป็ยกชั้นแทน
6. ใช้ระบบระบายอากาศเฉพาะที่
7. จัดให้มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องจักร

ควบคุมที่ทางผ่าน

คือ วิธีการควบคุมที่ทางผ่านของอันตรายจาก
แหล่งกำเนิดไปสู่คนปฏิบัติงาน

วิธีที่นิยมคือ

- * ปิดกั้นเส้นทางเดินของอันตราย
- * เก็บรักษาวัสดุต่างๆให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- * ออกแบบระบบระบายอากาศที่ดี

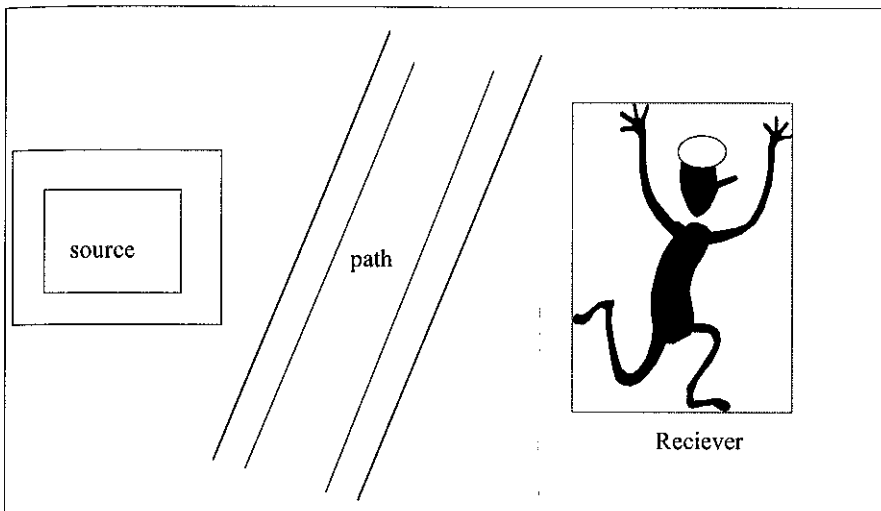
ควบคุมที่ตัวบุคคล

* เป็นวิธีการที่ยากที่สุด และเป็นทางเลือกสุดท้าย
เนื่องจาก เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

วิธีที่นิยม

- * ให้การศึกษาอบรม
- * หมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่
- * ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

หลักการทั่วไปในการควบคุมและป้องกันอันตราย

วิธีการควบคุมอันตรายจากสภาพแวดล้อม

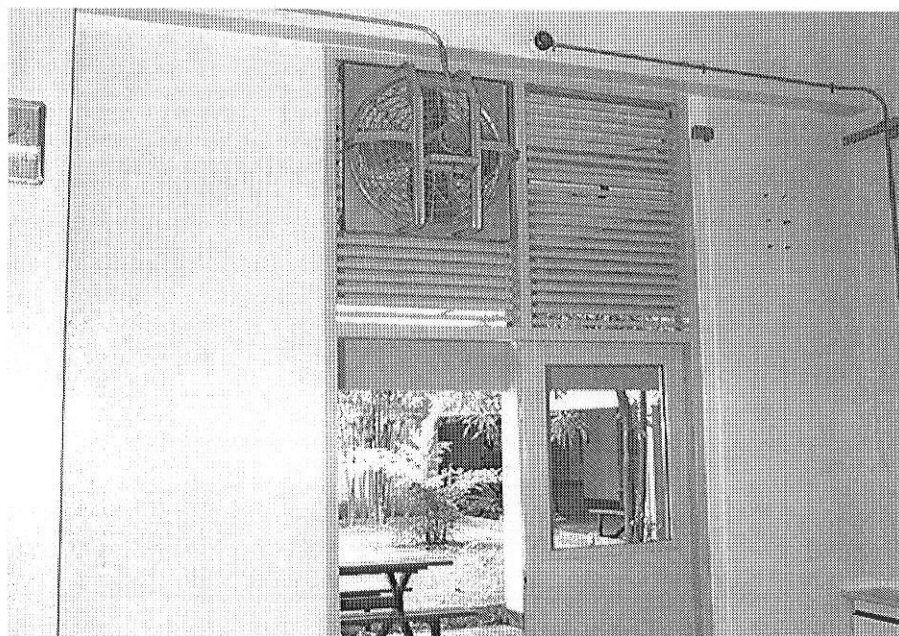
สภาพแวดล้อมในการทำงาน

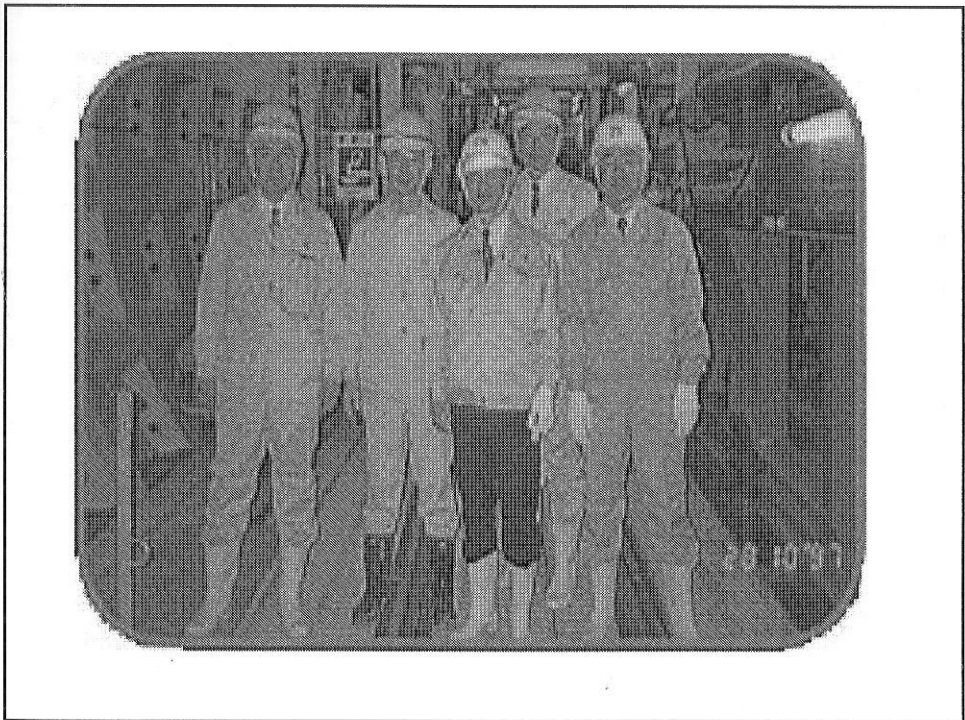
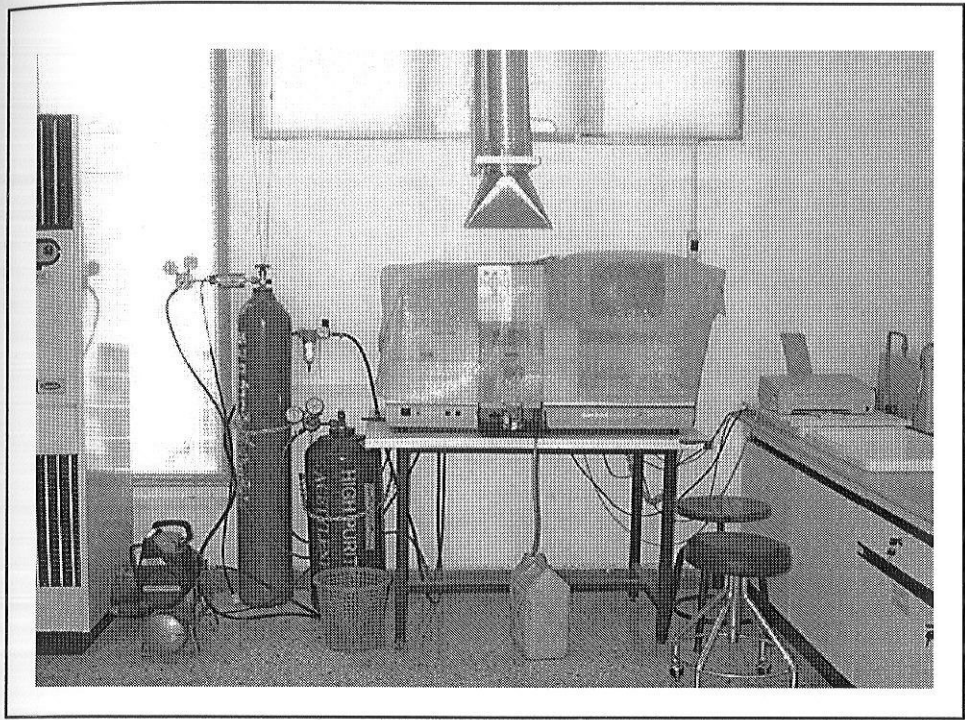
1. หลักการทดแทน (*Substitution*)
2. การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต (*Changing the process*)
3. การแยกออกหรือใช้ระบบปิด (*Isolation or Enclosure*)
4. วิธีการทำให้เปียก (*Wet method*)
5. การระบายอากาศเฉพาะแห่ง (*Local exhaust ventilation*)

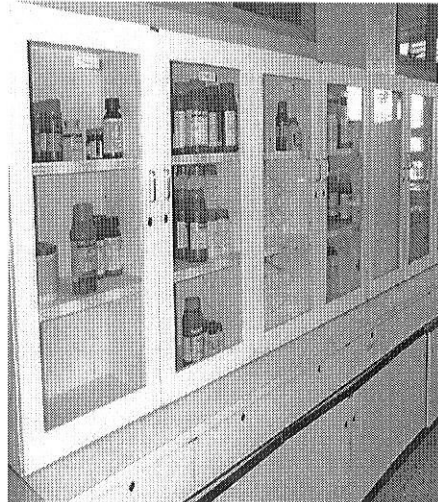
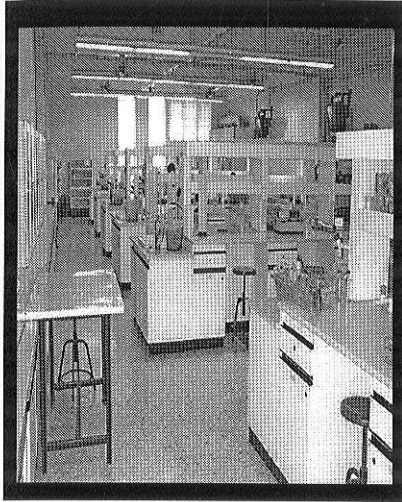
วิธีการควบคุมอันตรายจากสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมในการทำงาน

6. การระบายอากาศทั่วไป (*General or Dilution ventilation*)
7. การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (*PPE*)
8. การจัดเก็บรักษา การทำความสะอาด (*Good House Keeping*)
9. การกำจัดมูลฝอย ของเสีย หรือกากอุตสาหกรรม
(*Waste Disposal*)

หลักการควบคุมป้องกันอันตราย

จากการประกอบอาชีพด้านบุคคล

* โดยวิธีการจัดการ

* โดยวิธีการด้านการแพทย์

โดยวิธีการจัดการ

อันตรายจากการประกอบอาชีพด้านบุคคล

1. จัดให้มีการปฐมนิเทศ
2. ให้สุขศึกษาและสวัสดิศึกษา
3. สับเปลี่ยนหมุนเวียนคนงาน
4. กัดเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน
5. จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

โดยวิธีการด้านการแพทย์

อันตรายจากการประกอบอาชีพด้านบุคคล

โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำ

1. ก่อนเข้าทำงาน
2. ประจำปี
3. พิเศษเฉพาะกลุ่ม
4. คนที่เสี่ยงต่ออันตรายมาก---ตรวจบ่อยกว่ากลุ่มอื่น
5. ตรวจรักษาเมื่อผ่านการเจ็บป่วย--ฟื้นฟูสมรรถภาพการทำงาน

บทที่ 8

หลักการป้องกันและ
ควบคุมอันตราย (ต่อ)

อาชีพอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน
BASIC OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY # 8

✘ หลักทั่วไปในการป้องกันและควบคุม
อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน #

1

วัตถุประสงค์ .

 ทราบถึงวิธีการควบคุมและป้องกัน
อันตรายจากสภาพแวดล้อมในการทำงานด้าน
ต่างๆได้อย่างถูกต้อง

2

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย

* สารเคมี

* เสียง

* ความสั่นสะเทือน

* ความร้อน

* ความเย็น

* แสงสว่าง

* ความกดดันบรรยากาศ

* รังสี

* เออร์โกโนมิกส์

3

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย* เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

ใช้หลักการควบคุมอันตราย ทั้ง 3 ทาง

1. แหล่งกำเนิด มีหลายวิธี เช่น

* ใช้สารเคมีอื่นทดแทน

* การปิดคลุมแหล่งหรือกระบวนการที่ใช้สารเคมี ที่เป็นพิษ หรืออันตราย

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * แยกกระบวนการผลิต/ขั้นตอน การผลิตที่ใช้สารเคมี
อันตรายออกจากบริเวณการทำงาน
- * การติดตั้งระบบระบายอากาศเฉพาะที่
- * การลดพื้นที่ผิวของแหล่งกำเนิดที่ฟุ้งกระจาย หรือการ
ระเหยของสารเคมี

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * นำสารเคมีมาใช้ในวิธีเปียกหรือชื้นเพื่อลดการฟุ้ง
กระจาย
- * การจัดเก็บวัสดุดิบและสารเคมีต่างๆอย่างเป็นระเบียบ
และเหมาะสม
- * นำสารเคมี/วัสดุดิบ มาจำนวนที่พอใช้ในแต่ละวัน

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * เปลี่ยนวิธีการหรือระบบการทำงาน
- * การจัดทำข้อมูลเคมีภัณฑ์ หรือ MSDS
- * การติดป้าย เครื่องหมาย และสัญลักษณ์
- * การบำรุงรักษาเครื่องจักร อุปกรณ์ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

2. ทางผ่าน มีหลายวิธี เช่น

- * การเก็บรักษาให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสะอาด
- * การใช้หลักการระบายอากาศแบบทั่วไป หรือการระบายอากาศเพื่อเจือจาง

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * การเพิ่มระยะทางระหว่างแหล่งมลพิษกับผู้ปฏิบัติงานให้ห่างไกลมากขึ้น
- * หลีกเลี่ยงการทำให้มลพิษฟุ้งกระจายเพิ่มมากขึ้น
- * การใช้ระบบฟอกอากาศ
- * การจัดทำข้อกำหนดและข้อปฏิบัติการทำความสะอาดบริเวณที่ทำงาน

9

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * การติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัดสารเคมีและให้สัญญาณเตือน
3. ตัวผู้ปฏิบัติงาน มีหลายวิธี เช่น
- * การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเคมีอันตรายของสารเคมี

10

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * การสร้างจิตสำนึกของการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย
- * การแยกพนักงานที่เกี่ยวข้อง
- * การให้สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
- * การตรวจร่างกายพนักงานที่ทำงานสัมผัสกับสารเคมี
- * การสร้างสุขนิสัยให้กับพนักงาน

11

วิธีการควบคุมและป้องกันอันตราย*เคมี

@ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเคมี

- * การจัดให้มีสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น อ่างล้างมือ ที่ชำระล้างร่างกาย
- * ห้ามให้พนักงานนำอาหาร เครื่องดื่ม มารับประทานในบริเวณที่ทำงานกับสารเคมี

12

วิธีการควบคุมเสียง

1. แยกเอาคนงานออกจากบริเวณที่เป็นต้นกำเนิดเสียงให้มากที่สุด
2. ลดการสั่นสะเทือนของเครื่องจักร
3. ใช้วัสดุดูดซับเสียง
4. หาเครื่องจักรที่มีเสียงดังน้อยเข้ามาทดแทน
5. หากกระบวนการผลิตหรือวิธีการทำงานใหม่ที่เสียงดังน้อยกว่า

13

วิธีการควบคุมเสียง

6. ลดระยะเวลาในการสัมผัสกับเสียง
7. ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ได้แก่ ที่อุดหู หรือ ที่ครอบหู ต้องศึกษาลักษณะของเสียงก่อน

14

วิธีการป้องกันอันตรายจากการสั่นสะเทือน

- * ฝึกอบรมก่อนจะใช้เครื่องมืออุปกรณ์แหล่งกำเนิด
- * เลือกเครื่องมือที่มีอุปกรณ์ลดความสั่นสะเทือนเวลาทำงาน
- * ลดเวลาการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน
- * ใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ได้แก่ ถุงมือ
- * การบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ดี
- * การตรวจสอบสภาพอนามัยก่อนเข้าทำงาน

15

วิธีการควบคุมความร้อนในที่ทำงาน

1. ลดอุณหภูมิ เช่น

- * เพิ่มการระบายอากาศให้มากขึ้น
- * ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ
- * แยกเอาความร้อนออกจากบริเวณทำงาน

ให้คนงานปรับตัว (Acclimatization)

2. การใช้แผ่นกันความร้อน

16

วิธีการควบคุมความร้อนในที่ทำงาน

3. ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความร้อนที่ฉากันให้หมด---น้ำ
4. ต้องการดูดความร้อนให้หมด---ยิบซัม แผ่นแอสเบสตอส
5. ต้องการจะตัดรังสีหรือแสงอินฟราเรดที่แผ่กระจายมา
กระจกสะท้อน
6. การใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล หรืออุปกรณ์
ป้องกันความร้อน ---อดูมิเนียม
7. ลดระยะเวลาการทำงานลง

17

วิธีการป้องกันอันตรายจากความเย็น

1. เลือกผู้ปฏิบัติงานที่มีสุขภาพแข็งแรง
2. ฝึกอบรมวิธีการทำงาน
3. ใส่ชุดป้องกันความเย็น เช่น เสื้อผ้า ถุงมือ รองเท้า
4. ลดระยะเวลาในการทำงาน
5. มีผู้ร่วมทำงานเสมอ

18

วิธีการจัดแสงสว่างในสถานที่ทำงาน

มีวัตถุประสงค์

- * เพื่อความสะดวก ความแม่นยำในการทำงาน
- * เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
- * จัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยในการมองเห็นที่ดี ---แยกชิ้นงาน
ได้ถูกต้อง
- *** การจัดแสงสว่างต้องคำนึงถึง ปริมาณและคุณภาพ

19

วิธีการป้องกันอันตรายจากภาวะความดันที่ผิดปกติ

1. ฝีกอบรมวิธีปฏิบัติตนเองในการทำงาน
2. เลือกคนให้เหมาะกับงาน หนัก ไม่อ้วน ไม่เป็นโรค ไขมัน
หัวใจ ปอด
3. เตรียมคนและอุปกรณ์ช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน
4. จำกัดระยะเวลาการทำงานไม่ให้มากเกินไป

20

หลักการพื้นฐานทางด้านการยศาสตร์

วิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ดำเนินการตรวจสอบสภาพการทำงานในแต่ละแห่ง

ตัวอย่าง ที่สามารถดำเนินการปรับปรุงอย่างได้ผล

* งานที่ต้องตรวจสอบรายละเอียดของชิ้นงาน

ควรให้เก้าอี้นั่งอยู่ในระดับต่ำกว่างาน

* กระบวนการผลิตทั่วไป

ควรวางชิ้นงานให้อยู่ในตำแหน่งและระดับที่พนักงานสามารถใช้กล้ามเนื้อส่วนที่แข็งแรงทำงานส่วนใหญ่ได้

21

หลักการพื้นฐานทางด้านการยศาสตร์

* เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวก

ปรับปรุงเครื่องมือ ให้ขึ้นอยู่กับการใช้งาน

* ผู้ปฏิบัติงาน

ไม่ควรปฏิบัติงานด้วยอิริยาบถท่าทางที่ฝืนธรรมชาติ

* วิธีการยกเคลื่อนย้าย

ควรเป็นงานที่มีระยะทางการยกเคลื่อนย้ายสั้นที่สุด ความถี่ในการยกน้อยที่สุด

22

หลักการพื้นฐานทางด้านการยศาสตร์

* การยื่นทำงาน

ควรให้ม้งานที่ต้องยื่นทำงานน้อยที่สุด

* งานที่ต้องซ้ำซากจำเอนมาก

ควรจัดให้มีการหมุนเวียนลับเปลี่ยนการทำงาน

* การใช้อุปกรณ์ร่วมในการทำงาน

ควรให้พนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้งาน อยู่ในตำแหน่งที่ทำงานได้
โดยใช้แขนส่วนบนอยู่ข้างลำตัว และข้อมืออยู่ในแนวตรง

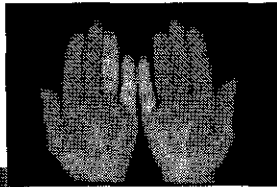
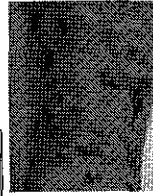
★ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงของผู้ปฏิบัติงาน

บทที่ 9

โรคจากการประกอบ

อาชีพ

โครงการประกวดอาชีพ

อาจารย์เฉลิมสิทธิ์ เทพพิทักษ์
chalerm@sut.ac.th
โทร. 4248

วัตถุประสงค์

ถ่ายทอดต้นตูดการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายและตำแหน่งโรคจากการประกอบอาชีพได้
2. อธิบายหลักการวินิจฉัยโรคจากการประกอบอาชีพได้
3. บอกหลักการในการป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพได้
4. สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการวินิจฉัยโรคและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพได้

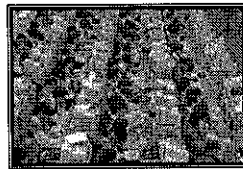

ความหมายของโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

โรคที่เกิดจากการทำงาน

(Occupational diseases)

หมายถึง โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน
ซึ่งมีสาเหตุโดยตรงจากการทำงานที่สัมผัสกับสิ่งคุกคาม
หรือสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม
โดยอาการเจ็บป่วยอาจเกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน
หลังเลิกงาน หรือภายหลังที่ออกจากงานไปแล้ว

ความหมายของโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

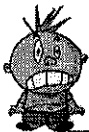
โรคเกี่ยวเนื่องกับการทำงาน

(Work-related diseases)

หมายถึง โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลโดยอ้อม
จากการทำงาน สาเหตุปัจจัยประกอบหลายอย่างประกอบ
(Multi-factorial disease) ไม่เกิดจากสารเคมี
หรืออันตรายจากการทำงานโดยตรง แต่สารเคมีหรือ
วิธีการทำงานนั้นๆ ทำให้โรคที่เป็นอยู่เดิมนั้นเป็นมากขึ้น

ปัญหาเนื่องจากโรคจากการประกอบอาชีพ

1. ปัญหาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข
2. ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาทางด้านทางการแพทย์และสาธารณสุข

1. การวินิจฉัยโรค
2. ผลของการรักษาโรค
3. การควบคุมป้องกันโรค
4. มีข้อมูลทางด้านการตรวจร่างกายไม่เพียงพอ
5. พื้นฐานทางสุขภาพของคนงานแตกต่างกัน
6. ได้รับตัวเหตุโรคหลายอย่าง

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. ต่อผู้ทำงานและครอบครัวโดยตรง
2. ต่อสถานประกอบการ และเจ้าของ
3. ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคฯ

ปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวเหตุของโรค
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ประกอบอาชีพ
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

1. สิ่งก่อโรคจากการทำงาน

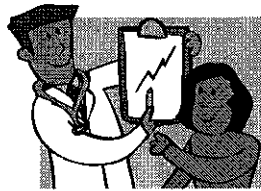
สาเหตุที่สำคัญ คือ

1. ปังจัยทางกายภาพ
2. ปังจัยทางเคมี
3. ปังจัยทางชีวภาพ
4. ปังจัยทางการยศาสตร์

2. ผู้ประกอบอาชีพ

ปังจัยที่ทำให้เกิดโรคได้มากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ

1. เพศ
2. อายุ
3. สภาวะสุขภาพ
4. ระยะเวลาที่ทำงานในแต่ละวัน
5. ระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน
6. ความรู้ความเข้าใจ ถึงอันตรายต่างๆ
7. ความไวรับต่อการแพ้พิษหรือการเกิดโรค

3. สัตว์ดม เฝาระงูกิช สี่แวดล้อม

1. สังกม

--นายจ้าง หัวทนางาน เพื่อนรวมงาน เพื่อนบ้าน

2. เทรษฐกิช

--ต้องการค่าจ้างมาก คุณภาพชีวิตไม่ดี

3. สี่แวดล้อมอื่นา

-- สภาทที่อยู่อาศัย บริเวณรอบาบ้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พรบ.แรงงาน พ.ศ. 2499
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2515
  - การคุ้มครองแรงงาน
  - ความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย
  - กำหนดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยสำหรับลูกจ้าง
- พรบ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541
  - ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

**ให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจร่างกายลูกจ้าง
ตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดในกฎกระทรวง**

- อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง
- นายจ้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย
- ให้มีการเก็บรักษาผลการตรวจไว้อย่างน้อย 2 ปี
- งานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย

ต้องรายงานผลการตรวจภายใน 30 วันนับแต่วันที่ทราบผล

ประกาศ

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

**หลักเกณฑ์การวินิจฉัยและการประเมิน
การสูญเสียสมรรถภาพของผู้ป่วยหรือบาดเจ็บ
ด้วยโรคจากการทำงาน**

1. มีหลักฐานทางทฤษฎีและผลการศึกษาเชิงประจักษ์

- เวชระเบียน
- ผลและรายงานการชันสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรค
- ใบรับรองแพทย์
- ความเห็นของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ

(นอกจากข้อ 1)

อาจใช้หลักฐานเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งประกอบหาวินิจฉัยโรคได้

- การวินิจฉัยด้วยการรักษาทางการแพทย์พิสูจน์สาเหตุของโรค
- อาการป่วยบางระยะสัมพันธ์กับการสัมผัสสิ่งแวดล้อมที่มีปัจจัยคุกคามในพื้นที่สงสัย
- อาการป่วยบางระยะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเมื่อเว้น จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยคุกคาม

(นอกจากข้อ 1)

อาจใช้หลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งประกอบการวินิจฉัยก็ได้

- มีผู้ป่วยในกลุ่มผู้สัมผัสลักษณะเดียวกันมากกว่า 1 ราย หรือ มีรายงานการสอบสวนทางระบาดวิทยาสืบย้อน
- สอดคล้องกับการศึกษา / รายงานในคนและสัตว์ ก่อนหน้านี้

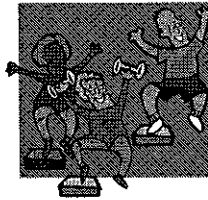

3. หลักเกณฑ์การวินิจฉัยโรค

ให้อ้างอิงเอกสารทางการของ WHO, ILO และ
เกณฑ์สากลขององค์กรต่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับ
ตามลำดับ และเอกสารต้องเป็นฉบับปัจจุบัน หรือ
เล่มจะออกใหม่

การประเมินการสูญเสียสมรรถภาพ

ให้ใช้ “คู่มือกำหนดแนวทางการประเมินการสูญเสียสมรรถภาพทางกายและจิต” ของคณะกรรมการที่ปรึกษาพนักงานเงินทดแทนกรมแรงงาน พ.ศ. 2525 หรือฉบับที่ใหม่หรือเกณฑ์จากต่างประเทศ

การวินิจฉัยโรคจากการประกอบอาชีพ

หลักฐานประกอบการวินิจฉัยโรคจากการทำงาน

1. หลักฐานประวัติของผู้ป่วย

- สัมภาษณ์ประวัติส่วนตัว
- สัมภาษณ์ประวัติการเจ็บป่วยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- สัมภาษณ์ประวัติครอบครัว

หลักฐานประกอบการวินิจฉัยโรคจากการทำวาน

2. หลักฐานผลการตรวจสุขภาพจากแพทย์

- การตรวจร่างกายทั่วไป
- การสอบถามการดำเนินของโรค
- การตรวจพิเศษ
- การตรวจตัวอย่างทางชีวภาพ

หลักฐานประกอบการวินิจฉัยโรคจากการทำวาน

การหาหลักฐานการได้รับสิ่งที่ก่อโรค

1. อะไรคือปัจจัยเสี่ยง

- สารวัตถุติดหรือสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการผลิตที่อาจก่อให้เกิดมลพิษหรืออันตรายต่อสุขภาพ
- ศึกษาชนิดของสารเคมีที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิตและสารที่ได้จากการผลิต
- ศึกษากระบวนการทำงานที่ก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายก่อให้เกิดมลพิษหรืออันตรายต่อสุขภาพ

การหาหลักฐานการได้กับสิ่งที่ต่อโรค
อะโครต็อกซัยเซีย

● คุณสมบัติของสารที่เป็นปัจจัยเสี่ยง

- ศึกษาเกี่ยวกับสถานะของสารที่อุณหภูมิต่างๆ
- ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการละลายของสารขนาดอนุภาค

การหาหลักฐานการได้กับสิ่งที่ต่อโรค
อะโครต็อกซัยเซีย

● ศึกษาอันตรายและผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับปัจจัยเสี่ยง

- การทำอันตรายเฉพาะที่
- การทำอันตรายระบบต่างๆของร่างกาย
- ระยะเวลาเป้าหมายที่สารเข้าไปสะสมหรือก่อให้เกิดอันตราย
- สารเมตาโบไลต์ (Metabolite)

การหาหลักฐานการได้ขสิ่งทีต่อโรค อะโรคือขงข้อเสื่อ

- ผลการตรวจวัดปริมาณปัจจัยเสี่ยงเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานต่างา หรือตามที่กฎหมายกำหนด
  - ผลการตรวจวัดปริมาณสารเคมีในบรรยากาศการทำงาน
  - ผลการตรวจวัดปริมาณปัจจัยเสี่ยงทางกายภาพ

การหาหลักฐานการได้ขสิ่งทีต่อโรค อะโรคือขงข้อเสื่อ

- อื่นา
  - สำรวระบบระบายอากาศภายในสถานที่ทำงาน
  - การดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบในสถานที่ทำงาน
  - การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของคนงาน
  - สังเกตวิธีการทำงานของคนงาน

4. ข้อมูลทางระบาดวิทยา

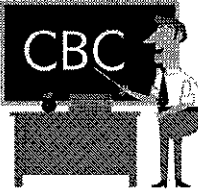
- หาข้อมูลที่สนับสนุนว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดโรคกับการได้รับสารจากการทำงาน เช่น วิเคราะห์อัตราความถี่ของการเจ็บป่วย และอัตราการตายของกลุ่มคนงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษา รายงานการเกิดโรคในสถานประกอบการประเภทเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5. การหาปัจจัยเสี่ยงทั่วมหรีอ ปัจจัยซ่อนเร้นที่ทำให้เกิดโรค

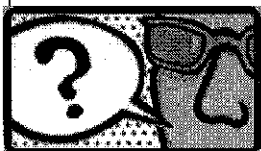
- มีปัจจัยร่วมหรือสาเหตุอื่น ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน แต่เป็นส่วนส่งเสริมที่ทำให้เกิดโรคได้
- ดังนั้นการเกิดโรคของคนงานบางคนจึงไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น

ในการสรุปผลว่าคนงานเป็นโรคจากการทำงานหรือไม่ จะต้องนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์ผลดังนี้

CBC

- คนงานเป็นโรคที่สงสัยจริง
- โรคที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยเสี่ยงในโรงงาน
- คนงานได้รับปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน
- ปริมาณของปัจจัยเสี่ยงและระยะเวลาที่คนงานเกี่ยวข้อง สามารถให้คนงานเป็นโรคได้

ในการสรุปผลว่า
คนงานเป็นโรคจากการทำงานหรือไม่
จะต้องนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์ผลดังนี้

- ปัจจัยนอกงาน ไม่เป็นสาเหตุหลักของการเกิดโรคของคนงาน
- มีสถานการณ์อื่น ๆ ที่ควรนำมาร่วมพิจารณาหรือไม่ เช่น
  - คนงานใช้เครื่องป้องกันไม่มีคุณภาพ
  - วิธีการทำงานไม่ถูกต้อง
  - มีการทำงานล่วงเวลาเป็นประจำ เป็นต้น
- หากข้อมูลดังกล่าว ส่งเสริมกันโดยตลอด แสดงว่าคนงานเป็นโรคจากการทำงานจริง

**ประเภทกระทวแรวานและสวัสดิการสัตว์ดม
เกือว กำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะ
หรือสภาพของววานหรือเนือวจากกาทำววาน**

1. โรคจากสารตะกั่ว หรือ สารประกอบของสารตะกั่ว	6. โรคจากโครเมียม หรือ สารประกอบของโครเมียม
2. โรคจากแมงกานีส หรือ สารประกอบของแมงกานีส	7. โรคจากนิกเกิล หรือ สารประกอบของนิกเกิล
3. โรคจากสารหนู หรือ สารประกอบของสารหนู	8. โรคจากสังกะสี หรือ สารประกอบของสังกะสี
4. โรคจากเบอริลเลียม หรือ สารประกอบของสารเบอริลเลียม	9. โรคจากแคดเมียม หรือ สารประกอบของแคดเมียม
5. โรคจากสารปรอท หรือ สารประกอบของปรอท	10. โรคจากฟอสฟอรัส หรือ สารประกอบของฟอสฟอรัส

**ประเภทกระทวแรวานและสวัสดิการสัตว์ดม
เกือว กำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะ
หรือสภาพของววานหรือเนือวจากกาทำววาน**

11. โรคจากคาร์บอนไดซัลไฟด์	17. โรคจากคาร์บอนมอนอกไซด์
12. โรคจากไฮโดรเจนซัลไฟ	18. โรคจากเบนซิน หรือ สารประกอบของเบนซิน
13. โรคจากซัลเฟอร์ไดออกไซด์ หรือกรดซัลฟูริก	19. โรคจากสารฮาโลเจน ซึ่งเป็นอนุพันธ์ของ ไฮโดรเจนกลุ่มน้ำมัน
14. โรคจากไนโตรเจนไดออกไซด์ หรือกรดไนตริก	20. โรคจากสารกำจัดศัตรูพืช
15. โรคจากแอมโมเนีย	21. โรคจากสารเคมีอื่นหรือ สารประกอบของสารเคมีอื่น
16. โรคจากคลอรีน หรือ สารประกอบของคลอรีน	

ประเภทผลกระทบจวแหววแหววและส่วสดีการส่วดม
เกือว กำาหนดชนิดของโรคซึ่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือ
สภาพของววานหรือเนือวจากกาทำววาน

22. โรคจากเสียง

23. โรคจากความร้อน

24. โรคจากความเย็น

25. โรคจากความสั่นสะเทือน

26. โรคจากความกดตันอากาศ

27. โรคจากรังสีไม่แตกตัว

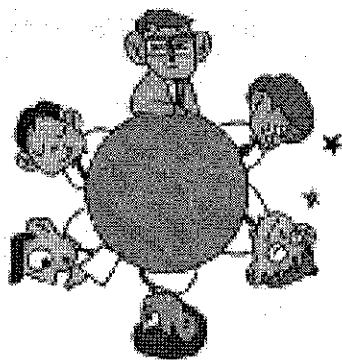
28. โรคจากรังสีแตกตัว

29. โรคจากแสง, คลื่นแม่เหล็ก,
ไฟฟ้า อื่น ๆ

30. โรคจากฝุ่น

31. โรคติดเชือวจากการทำงาน

32. โรคอื่น ๆ ซึ่เกิดขึ้นตาม
ลักษณะ หรือสภาพของงาน
หรือเนือวจากการทำงาน

ใช้จัดกลุ่มโรคจากกาทำววาน

กลุ่มโรคจากการทำวาน

- โรคปอดและทางเดินหายใจ
- โรคผิวหนังและโรคเมะเร็ง
- โรคพิษจากสารระเหยและสารทำลาย
- โรคพิษจากโลหะหนัก
- โรคจากก๊าซพิษหรือไอกรด
- โรคจากสภาวะทางกายภาพ
- โรคจากพิษสารเคมีทางการเกษตร
- โรคจากการประกอบอาชีพหรือจากสิ่งแวดล้อมอื่นา

สภาวะสุขภาพที่สัมพันธ์กับ
การสัมผัสสิ่งแวดล้อมจากการประกอบอาชีพ

● ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก

- Carpal tunnel syndrome
- De Quervain's tenosynovitis
- Cervical strain

☐ กระบหวาาเดินหายใจ

- Asbestosis
- Silicosis
- Bysisinosis
- Asthma
- Bronchitis
- Upper airway irritation

สภาวะสุขภาพที่สัมพันธ์กับ
การสัมผัสสิ่งแวดล้อมจากการประกอบอาชีพ

● ระบบประสาท

- Chronic encephalopathy
- Peripheral polyneuropathy
- Hearing loss

● การติดเชื้อ

- ผ่านทางเลือด
- ผ่านทางอากาศ
- ผ่านทางการกิน

สภาวะสุขภาพที่สัมพันธ์กับ
การสัมผัสสิ่งแวดล้อมจากการประกอบอาชีพ

● มะเร็ง

- Lung
- Liver
- Bladder

● ผื่นคัน

- Contact dermatitis
- Irritant dermatitis

สภาวะสุขภาพที่สัมพันธ์กับ
การสัมผัสสิ่งแวดล้อมจากการประกอบอาชีพ

- ระบบอวัยวะสืบพันธุ์
  - Spontaneous abortion
  - Sperm abnormalities
  - Birth defects
  - Developmental abnormalities
- ระบบหัวใจและหลอดเลือด
  - Coronary artery disease
- ระบบทางเดินอาหาร
  - Hepatitis

แนวทางการดำเนินการ
หลังทราบผลการตรวจสุขภาพพนักงาน

ประเภทผลการตรวจสุขภาพ

- ปกติ
- ผิดปกติเล็กน้อยอาการยังไม่ปรากฏ
- เจ็บป่วยหรือเป็นโรคจากการทำงาน
- เจ็บป่วยนอกงาน

บทบาทและกิจกรรมของขป.
ในการทำงานด้านบริการสุขภาพอนามัย

กิจกรรมเพื่อ
ดำรงสุขภาพ
ที่ดีของคนงาน

- * การส่งเสริมสุขภาพทั่วไป
- * การป้องกันโรคจากการทำงาน

ค้นหาโรคก่อน
อาการปรากฏ

- * การเฝ้าระวังสุขภาพ
- * การเปลี่ยนย้ายงาน

กิจกรรมที่ต้อง
ปฏิบัติเมื่อมีอาการ
ของโรคปรากฏขึ้น

- * การรักษา
- * การค้นหาสาเหตุของโรค
- * การเก็บสถิติการเจ็บป่วย

กิจกรรม
หลังจากการ
บำบัดอาการ
ของโรค

- * การฟื้นฟูสุขภาพ
- * การตรวจสุขภาพ และ
จัดงานที่เหมาะสมให้ทำ

การส่งเสริมสุขภาพทั่วไป

1. จัดอบรมและจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของคนงาน

- การดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย
- รับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการและเพียงพอ
- การงดเว้นสิ่งเสพติด
- การลดความเครียด ฯลฯ

2. การป้องกันการเกิดโรคทั่วไป

3. การออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ

การป้องกันโรคจากการทำวาน

- การสำรวจปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดโรคจากการทำวาน

- การตรวจสุขภาพคนงาน เมื่อแรกรับเข้าทำงาน

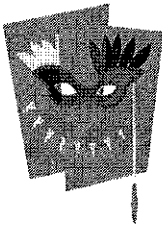
- การจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้สวมใส่ขณะทำงาน

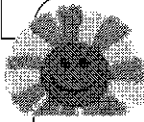
การป้องกันโรคจากการทำวาน (ต่อ)

- การฝึกอบรมด้านการดูแลสุขภาพอนามัยตนเองของคณงาน
- การให้ภูมิคุ้มกันโรคจากการทำงาน
- การจัดสวัสดิการเพื่อสุขภาพคณงาน

กิจกรรมในระยะก่อนปรากฏอาการของโรค

1. การเฝ้าระวังโรคจากการทำงาน
  - * การตรวจสุขภาพคณงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
  - * การเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
2. การสับเปลี่ยนงานให้คณงาน

กิจกรรมที่ต่อปฏิบัติ เมื่อมีอาการของโรคกระดูกสัน

- การรักษาผู้ป่วย
- การค้นหาสาเหตุของการเจ็บป่วย
หรือโรคจากการทำงาน
- การเก็บสถิติการเจ็บป่วย

กิจกรรมภายหลัง จากการบำบัดอาการโรค

- การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและจิตใจ
- การตรวจสอบสุขภาพก่อนรับกลับเข้าทำงานและ
การจัดหางานที่เหมาะสมให้ทำ

แนวทางการสืบค้นประวัติการสัมผัส

คำถามช่วยในการคัดกรอง 5 ข้อ

1. คุณทำงานอะไร มีลักษณะงานเป็นอย่างไร
2. คุณคิดว่าปัญหาสุขภาพของคุณเกี่ยวข้องกับงานที่คุณทำหรือไม่
3. มีความแตกต่างของอาการขณะทำงานและขณะอยู่บ้านหรือไม่
4. ปัจจุบันคุณสัมผัส... ในอดีตเคยสัมผัส สารเคมี ฝุ่น โลหะ รังสี เสียงดัง หรืองานซ้ำซากหรือไม่
5. มีเพื่อนร่วมงานมีอาการคล้ายกับอาการของคุณหรือไม่

รูปแบบการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพ

1. การเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพ
  - ❖ ความผิดปกติจากการสัมผัสสิ่งคุกคามเพียงอย่างเดียว
  - ❖ ความผิดปกติจากสาเหตุต่างๆ ร่วมกัน
2. การเฝ้าระวังสิ่งคุกคาม เป็นการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อม

หลักการป้องกันและควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพ

สามารถจัดบริการอาชีวอนามัยได้ 2 ประเภท

1. การจัดบริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง
กับการค้นหาอันตรายและ
การประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพของคนทำงาน

2. กิจกรรมที่ควบคุมปัจจัยสภาพการทำงาน
และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

แผนงานและกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย

- * การค้นหาอันตรายและการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ
  - ข้อมูลเอกสารปัจจัยเสี่ยงต่างๆ
  - ประวัติการเจ็บป่วยของคนงานในแผนกต่างๆ
  - ผลการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม วิธีการทำงาน
  - ผลการตรวจประเมินสุขภาพคนงาน ฯลฯ
- * การควบคุมสาเหตุการเกิดโรคจากการทำงาน
  - การควบคุมแหล่งกำเนิด
  - การควบคุมทางผ่าน
  - การควบคุมที่คนงาน

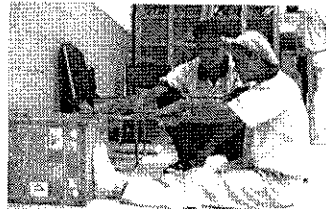
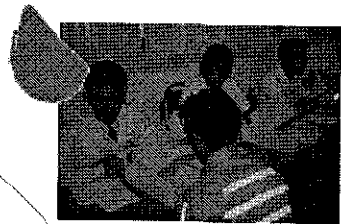
บทที่ 10

หลักการจัดการบริการ

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

หลักการจัดบริการอาชีวอนามัย

10

วัตถุประสงค์

หลังจากเรียน นศ.สามารถ

- * อธิบายความหมาย ขอบเขต ความสำคัญและประโยชน์ประเภทของการจัดบริการอาชีวอนามัยได้
- * บอกแนวทางการจัดบริการอาชีวอนามัยได้
- * อธิบายถึงวิธีการจัดบริการทางด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยได้
- * อธิบายถึงวิธีการจัดบริการทางด้านสุขภาพอนามัยได้

ความหมาย

การบริการอาชีวอนามัย หมายถึง
การดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
ของผู้ปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่าง
ปลอดภัย ปลอดภัย มีสภาวะที่สมบูรณ์ทั้ง
ทางร่างกายและจิตใจ และสามารถปฏิบัติงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ความหมาย

การบริการอาชีวอนามัย หมายถึง
การบริการที่จัดขึ้นในสถานประกอบการ
โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและดำรงไว้ ซึ่ง
สุขภาพอนามัยที่ดีของ
ผู้ประกอบอาชีพ รวมทั้ง
การควบคุมโรคตลอดจน
อันตราย อันเกิดจากอุปกรณ์และเครื่องจักรใน
การปฏิบัติงาน

ขอบเขตการบริการอาชีวอนามัย

WHO, ILO ควรจะประกอบด้วยงาน **5** อย่าง

1. การส่งเสริมสุขภาพ และดำรงไว้ซึ่งความมีสุขภาพดี
2. การป้องกันโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน
3. การปกป้องคุ้มครองคนทำงานหรือลูกจ้างไม่ให้ทำงานที่เสี่ยงอันตราย

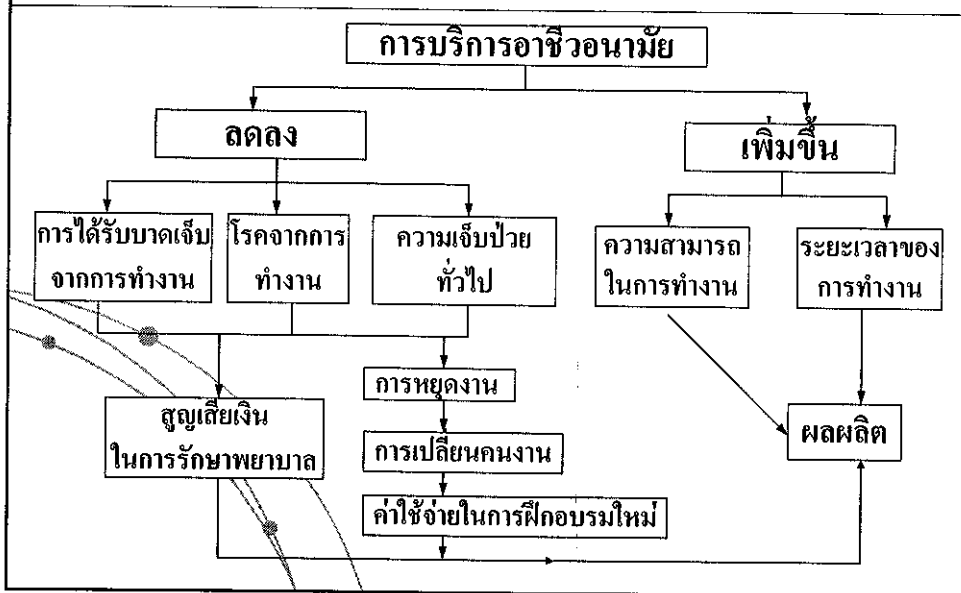

ขอบเขตการบริการอาชีวอนามัย

4. จัดคนงานให้ทำงานในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับความสามารถของร่างกาย และจิตใจ
5. ปรับงานให้เหมาะสมกับคน และปรับคนให้เหมาะสมกับสภาพการทำงาน

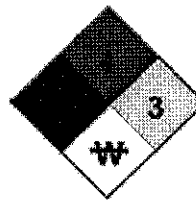

ความสำคัญและประโยชน์ของการบริการอาชีวอนามัย

องค์ประกอบของการจัดบริการอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ

- ☞ กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย และสุขภาพในการทำงาน
- ☞ นโยบายของสถานประกอบการ
- ☞ ประเภทและขนาดของกิจการ
- ☞ ข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเวชศาสตร์

กฎหมายคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

- กำหนดให้ งานอุตสาหกรรม ทำงานได้ไม่เกินสัปดาห์ละ **48 ชั่วโมง** งานขนส่ง ทำงานได้ไม่เกินวันละ **8 ชั่วโมง**
- ให้มีวันหยุดสัปดาห์ละ **1 วัน** วันหยุดตามประเพณีปีละ **13 วัน** รวมวันแรงงานแห่งชาติด้วย
- ถ้าทำงานครบ **1 ปี** อาจลาหยุดพักผ่อนได้ปีละ **6 วัน** ทำงาน
- ทำงานวันละ **8 ชม.** ถ้าเกินคิด **OT** การคุ้มครองความปลอดภัย การป้องกันอันตราย เช่น เสียงดังไม่เกิน **90 dBA**, สารตะกั่วในอากาศไม่เกิน **0.2 มก./ลบ.ม.ใน 8 ชั่วโมง** เป็นต้นให้มีสวัสดิการด้านรักษาพยาบาล

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเวชศาสตร์

พรบ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

- จะกำหนดเกี่ยวกับค่าแรง การจ้าง/การเลิกจ้าง ถ้าเป็นเรื่องที่ตั้ง จะเป็น พรบ.ผังเมือง, พรบ.ที่ดิน การจัดให้มี **Buffer Zone** โดยกระทรวงมหาดไทย ก่อสร้างอาคาร โดยกฎหมาย พรบ.อาคาร พ.ศ.2520 กระทรวงมหาดไทย การใช้สอยโดยกฎหมาย พรบ.โรงงาน พ.ศ.2535 *พรบ.สถานพยาบาล, พรบ.โรงแรม
- การจ้างงานโดย กฎหมายคุ้มครองแรงงาน, พรบ.แรงงานสัมพันธ์ การใช้วัสดุ โดย พรบ.วัตถุอันตราย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเวชศาสตร์

พรบ.เงินทดแทน (นายจ้างจ่ายเข้ากองทุน)

- ค่ารักษาพยาบาลการเจ็บป่วยจากการทำงาน การจ้างส่วนใหญ่คิดเป็นรายวัน ค่าทดแทนการเสียรายได้ **60%** ค่าทดแทนการเสียอวัยวะ, ทุพพลภาพจ่ายไม่เกิน **15** ปี, ค่าเสียชีวิต

พรบ.ประกันสังคม

(นายจ้าง**1.5%** ลูกจ้าง**1.5%** รัฐ **1.5%**)

ค่ารักษาพยาบาลการเจ็บป่วยไม่ใช่จากการทำงาน ค่าทำคลอด ค่าชดเชยการเสียรายได้ **50%**

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเวชศาสตร์

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ **103** พ.ศ.2515

- คนงาน **10** คน ต้องจัดให้มี **First Aids kit**
- คนงาน **50** คน ต้องจัดให้มีคณะกรรมการคุ้มครอง
- คนงาน **100** คน ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
- คนงาน **200** คน ต้องจัดให้มีห้องพยาบาล พยาบาลประจำ **1** คน, แพทย์ **1** คนตรวจรักษาเป็นครั้งคราว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีวเวชศาสตร์

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 พ.ศ.2515

- คนงาน **1,000** คน ต้องจัดให้มีสถานพยาบาลพร้อมเตียงพักคนไข้ **1** เตียง
- คนงาน มากกว่า**1,000** คน ต้องจัดให้มีสถานพยาบาลพร้อมเตียงพักคนไข้ **2** เตียง
- พยาบาลประจำ **2** คน, แพทย์ **1** คนประจำเวลาทำงานปกติอย่างน้อย **2** ชั่วโมง

แนวทางในการ

จัดบริการอาชีวอนามัย

การจัดบริการอาชีวอนามัยภาคีรัฐบาล

ส่วนกลาง ;

การออกกฎหมาย มาตรฐานสิ่งแวดล้อมและ
ความปลอดภัยในการทำงาน การตรวจตรา
ให้เป็นไปตามกฎหมาย สนับสนุนงบประมาณ
การศึกษาวิจัยและการฝึกอบรม

ระดับภาคหรือเขต ;

สืบค้นปัญหา **OHSE**

บริการทางห้องปฏิบัติการ

รูปแบบองค์กรในการจัดบริการ อาชีพอนามัยและความปลอดภัย

1. รูปแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Big Industry Model)

- เป็นรูปแบบของสถานประกอบการขนาดใหญ่จัดบริการเองให้บริการในสถานประกอบการเลย
- ข้อดี คือ เก็บข้อมูลคนงานและสถานประกอบการได้สมบูรณ์ แก้ปัญหาอาชีพอนามัยและความปลอดภัยได้เต็มที่
- จุดอ่อน คือ นายจ้างอาจชี้้นำการให้บริการมากเกินไปอาจขาดการประสานกับหน่วยงานสาธารณสุขอื่นๆ เช่นในประเทศอังกฤษ, ประเทศฝรั่งเศส, ประเทศโปรตุเกส

รูปแบบองค์กรในการจัดบริการอาชีพเวชกรรม

2. รูปแบบให้บริการแบบกลุ่ม (Group Services Model)

- เป็นรูปแบบการรวมตัวกันของสถานประกอบการขนาดกลางและเล็ก
- จุดอ่อน คือ บุคลากรไม่มีความใกล้ชิดกับคนงานในสถานประกอบการ
- จุดดี คือ ครอบคลุมสถานบริการขนาดเล็กและสามารถเคลื่อนย้ายได้ ไม่มุ่งค้ากำไร เช่นประเทศฝรั่งเศส

รูปแบบองค์กรในการจัดบริการอาชีวเวชกรรม

3. รูปแบบให้บริการแบบสถานบริการเอกชน (Private Health Center Model)

- เอกชนจัดขึ้นและเสนอขายบริการแก่สถานประกอบการ
- ข้อดี คือยืดหยุ่น
- ข้อเสีย คือค่าใช้จ่ายสูง
- ตัวแทนสถานประกอบการไม่มีส่วนร่วม เช่นในยุโรปตะวันตก

รูปแบบองค์กรในการจัดบริการอาชีวเวชกรรม

4. รูปแบบให้บริการเวชกรรมชุมชน (Community Health Center Model)

- ให้บริการโดยหน่วยงานรัฐบาล เช่นเดียวกับกับงานอนามัย แม่และเด็ก งานอนามัยโรงเรียน
- จุดเด่น คือให้บริการร่วมกับกับบริการทางสุขภาพอื่นๆ
- จุดด้อย คือถ้าบริเวณนั้นมีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นจะต้องเตรียมบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางด้านอาชีวอนามัยมาดำเนินงานโดยตรง ถ้าบริเวณนั้นมีโรงงานไม่หนาแน่น อาจใช้วิธีอบรมระยะสั้นแก่เจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ด้านนี้ อาจต้องมีการสนับสนุนนักวิชาการจากส่วนกลางหรือศูนย์เขต เช่นประเทศอิตาลีประเทศไอร์แลนด์ ประเทศฟินแลนด์

รูปแบบองค์กรในการจัดบริการอาชีวเวชกรรม

5. รูปแบบให้บริการอาชีวอนามัยระดับชาติ (National Health Service Model)

เหมือนกับ Big Industry Model แต่บุคลากรและการบริหารโดยภาครัฐ

6. รูปแบบให้บริการจากการประกันสังคม (Social Security Institution Model)

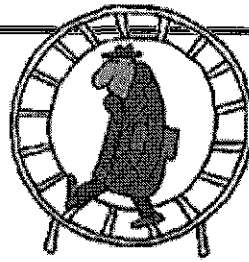
- เหมือนกับ Group Service Model แต่จัดบริการโดยสำนักงานประกันสังคม โดยเป็นผู้ดำเนินการ และให้เงินสนับสนุน เช่น ประเทศตุรกี และประเทศอิสราเอล

ระบบการให้บริการอาชีวอนามัยในประเทศไทย

หน่วยงานรับผิดชอบ คือ

- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงอุตสาหกรรม
- รูปแบบที่ใช้ในประเทศไทยคือ Big Industry Model, Private Health Center Model
- การดำเนินงานโดยงานอาชีวเวชกรรมของกลุ่มงานเวชกรรมสังคม และโรงพยาบาลชุมชนของอำเภอต่างๆ

บทบาทในการบริการ
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย
ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

หน่วยงานรับผิดชอบ คือ

1.1 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

- ❖ ดำเนินการและส่งเสริมให้มีความปลอดภัยในการทำงาน
- ❖ โดยออกกฎหมาย ศึกษาวิจัย เสริมสร้างและพัฒนา สิ่งแวดล้อมในการทำงาน
- ❖ ตรวจสอบประกอบการเพื่อให้ดำเนินการตามกฎหมาย
- ❖ สนับสนุนด้านวิชาการเช่น สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน

1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

1.2 สำนักงานประกันสังคม

ดูแลผู้ใช้แรงงานที่ประสบอันตรายจากการทำงาน

❖ กองทุนประกันสังคม

ให้ความคุ้มครองการบาดเจ็บ เจ็บป่วย ทุพพลภาพ และตายที่ไม่ใช่เหตุจากการทำงาน

❖ กองทุนเงินทดแทน

ให้ความคุ้มครองการบาดเจ็บ เจ็บป่วย ทุพพลภาพและตายที่เนื่องมาจากการทำงาน

❖ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน

2. กระทรวงสาธารณสุข

หน่วยงานรับผิดชอบ คือ

2.1 กรมอนามัย

➢ เป็นหน่วยงานวิชาการ มีหน้าที่หลักในการวิจัยและพัฒนาวิชาการ& เทคโนโลยี กลวิธีและรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม

2.2 กรมการแพทย์

➢ เป็นหน่วยงานวิชาการ มีหน้าที่หลักในการวิจัยและพัฒนาวิชาการ& เทคโนโลยีทางการแพทย์ และหน่วยงานที่มีบทบาท/กิจกรรมด้านอาชีวอนามัยคือ สำนักงานอาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม รพ.นพรัตน์ราชธานี

2. กระทรวงสาธารณสุข

2.3 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

❖ กองระบาดวิทยา

เป็นศูนย์กลางในการเฝ้าระวังและสอบสวนโรคทางระบาดวิทยา โดยรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารการเกิดโรค

❖ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

สืบค้นและเฝ้าระวังปัญหาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ผักกอบรม วิจัย และเผยแพร่ผลงานในจังหวัดของตน

❖ รพ.ศูนย์/รพ.ทั่วไป

ตรวจวินิจฉัย รักษา ส่งต่อผู้ป่วยด้วยโรค/อุบัติเหตุจากการทำงาน ตรวจสอบสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพ รายงานโรคและการเจ็บป่วย

3. กระทรวงอุตสาหกรรม

3.1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม

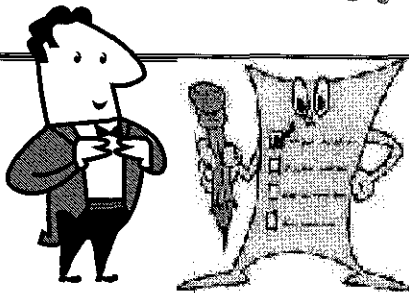
มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการป้องกันปัญหาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในโรงงาน มีอำนาจออกใบอนุญาตและต่อใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรงคือ ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัย

❖ ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัย

เป็นหน่วยงานวิชาการมีหน้าที่ ศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อพัฒนางานด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยในโรงงาน

บทบาทในการบริการอาชีวอนามัย และความปลอดภัยของนายจ้าง

บทบาทในการให้บริการOHSของนายจ้าง

กำหนดนโยบาย

กำหนดเป้าหมาย/
วัตถุประสงค์

จัดหาและจัดให้มีการบริการ**OHS**

ให้ความร่วมมือ
และมีส่วนร่วม

รับผิดชอบค่าใช้จ่าย
ในการบริการฯ

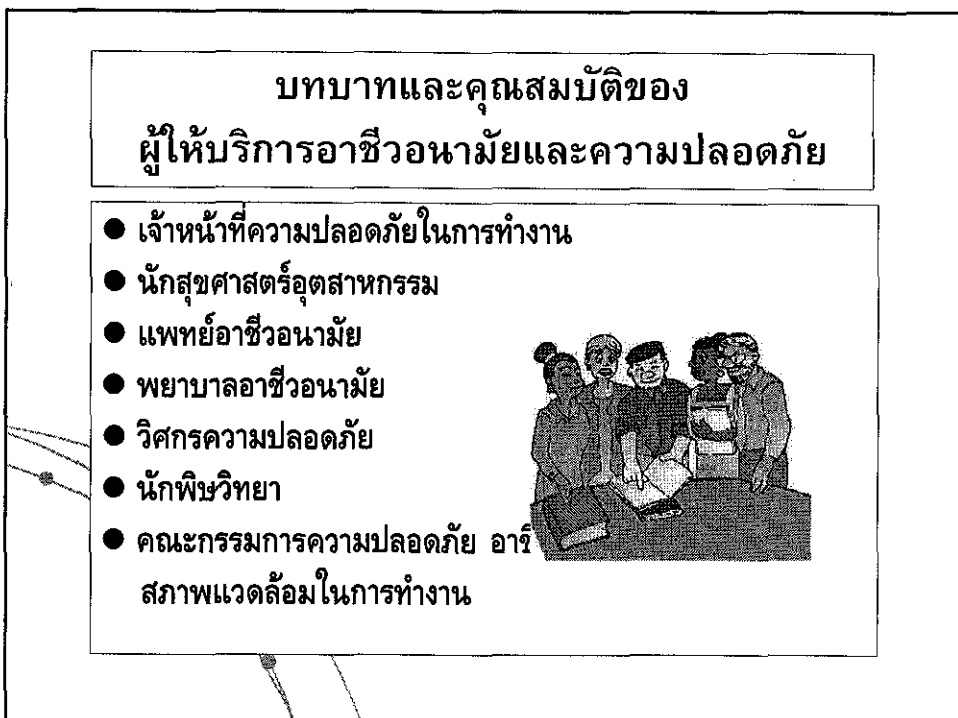
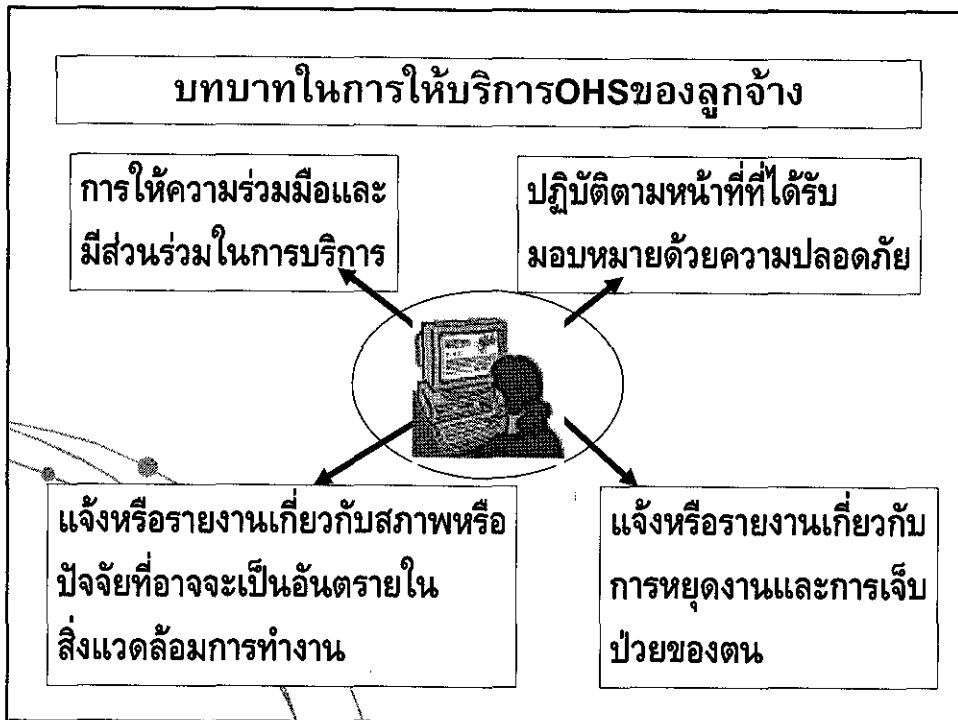
แจ้งผลการตรวจสุขภาพ
และสวล.ให้คนงานทราบ

แจ้งผู้ให้บริการทราบเกี่ยวกับปัจจัย
ที่อาจเป็นอันตราย/ การบาดเจ็บ
หรือเจ็บป่วยจากการทำงาน

ประเมินผลการบริการ
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

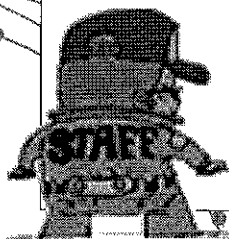
บทบาทเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

- ดูแลให้มีการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง
- ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานแก่นายจ้างและลูกจ้าง
- ควบคุมและดูแลการใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยให้ถูกวิธี และให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้
- ตรวจสอบสภาพการทำงานและการปฏิบัติงานของลูกจ้างแล้วรายงานนายจ้างให้ปรับปรุงแก้ไข

บทบาทเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

- บันทึก จัดทำรายงาน และสอบสวนเกี่ยวกับอุบัติเหตุและโรคซึ่งเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

บทบาทนักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม

- ดูแลและควบคุมการดำเนินการโปรแกรมสุขศาสตร์อุตสาหกรรม
- เก็บตัวอย่างสิ่งแวดล้อมและตรวจวัดปัจจัยอันตรายในสิ่งแวดล้อมการทำงาน
- แปลผลที่ได้จากการเก็บตัวอย่างหรือตรวจวัดสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ประสิทธิภาพในการทำงาน และหรือก่อเหตุรำคาญในชุมชน
- ประเมินประสิทธิผลและความจำเป็นของมาตรการการควบคุม พร้อมทั้งแนะนำขั้นตอนการทำงานที่เหมาะสม

บทบาทนักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม

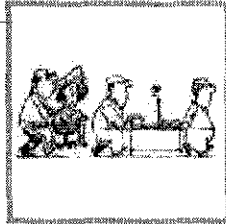
- ประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมภายนอก
- ร่างข้อบังคับ กฎหมาย ค่ามาตรฐาน และขั้นตอนการทำงานที่เหมาะสมเพื่อสุขภาพที่ดีในการทำงาน
- เป็นพยานในชั้นศาล เมื่อมีการฟ้องร้อง
- จัดเตรียมเอกสารสำหรับการตัดสินลาก และข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
- จัดโปรแกรมการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการป้องกันโรคจากการทำงาน
- ศึกษาขนาดวิหยาของโรคจากการทำงานที่เกิดกับผู้ปฏิบัติงาน
- ศึกษาวิจัยปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของพนักงาน

ประเภทของสวัสดิการหรือบริการ

การจัดบริการอาชีวอนามัยภาคเอกชน

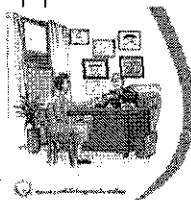
- สวัสดิการตามกฎหมาย
- สวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด

ประเภทของบริการอาชีวอนามัย

- การประเมินอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
- การตรวจสอบสุขภาพก่อนเข้าทำงาน
- การตรวจสอบสุขภาพคนงานเป็นระยะ ๆ
- การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- การฟื้นฟูสมรรถภาพ

- การให้สุขศึกษา
- การจัดให้มี PPE
- การให้ภูมิคุ้มกันโรค
- โภชนาการ
- ป้องกันสิ่งเสพติด
- สวัสดิการอื่น ๆ

การจัดบริการด้านสภาพแวดล้อม และความปลอดภัยในการทำงาน

1. บริการด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมในสถานประกอบการ

1. ตรวจสอบสภาพแวดล้อมในการทำงาน
2. ประเมินความเสี่ยงและอันตราย
3. จัดให้มีการปรับปรุงและควบคุมอันตรายให้ลดน้อยลง
4. การสุขภาพที่ดีในโรงงาน

2. การปรับปรุงงานให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน

* การออกแบบ - เครื่องจักร ที่นั่ง วิธีการปฏิบัติงาน

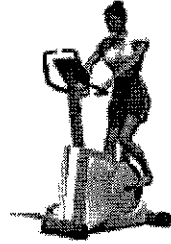
การจัดบริการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

1. ความปลอดภัยของเครื่องจักร
2. การจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
3. การจัดให้มีการฝึกอบรม- ส่งเสริมความปลอดภัย
4. การทบทวนการบริหารงานความปลอดภัยฯ
5. ออกกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ - การป้องกัน
6. เก็บรวบรวมสถิติเกี่ยวกับการบาดเจ็บและเจ็บป่วย

การจัดบริการด้าน สุขภาพอนามัย

1. การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ
2. การรักษาพยาบาลและการส่งต่อ
3. ฟื้นฟูสภาพ
4. ตรวจพิเศษด้านอาชีพเวชศาสตร์
5. การบันทึกระเบียบรายงาน

1. การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ

1. มีการตรวจสุขภาพก่อนเข้าทำงาน เพื่อจัดให้คนงานทำงานให้เหมาะสมกับงานที่ทำเพื่อหลีกเลี่ยงการเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
2. มีการตรวจสุขภาพอนามัยคนงานเป็นระยะๆ หลังจากที่ได้ทำงานไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการค้นหาโรคแต่เนิ่นๆ และรักษาได้ทันที่
3. มีการให้สุขศึกษา สวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่และคนงานที่เกี่ยวข้องอาจ
ในรูปของการจัดการอบรม เอกสาร ไปสเตอร์
หรือการจัดนิทรรศการก็ได้
4. มีการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เจ้าหน้าที่ที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคเช่น
การฉีดวัคซีนไวรัสตับอักเสบบี

5. มีโครงการในเรื่องโภชนาการแก่ผู้ประกอบการ
เพื่อคนงานจะได้รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์

6. มีบริการด้านสวัสดิการ เช่น ให้มีการพักผ่อนหย่อนใจ และการบริการ
สวัสดิการด้านอื่นๆ

2. การรักษาพยาบาลและการส่งต่อ

3. มีการปฐมพยาบาลในกรณีที่คนงานได้รับอุบัติเหตุก่อนส่งต่อเพื่อ
รักษา

3. ฟันฟูสภาพ

มีการตรวจสอบสุขภาพคนงานที่หายเจ็บป่วยแล้ว เพื่อดูว่าเขามีความ
สามารถและเหมาะสมจะทำงานใหม่ได้เพียงใด

4. ตรวจพิเศษด้านอาชีพเวชศาสตร์

- ❖ ตรวจสอบสมรรถภาพการได้ยิน
- ❖ ตรวจสอบสมรรถภาพปอด
- ❖ ตรวจสอบสมรรถภาพการมองเห็น

5. การบันทึกระเบียบรายงาน

มีการรวบรวมรายงานและสถิติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการทำงานเช่น สถิติการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน

การจับบุคลากรในหน่วยบริการสุขภาพ

อย่างน้อยควรจัดให้เพียงพอต่อการดำเนินการดังต่อไปนี้

- * ประชุมพยาบาลและรักษาในกรณีรีบด่วน และกรณีเกิดอุบัติเหตุจัดส่งไปรักษาต่อได้
- * ตรวจสอบสุขภาพตามกฎหมาย
- * เก็บรวบรวมสถิติ รายงานต่างๆเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของพนักงาน

ประกาศ

กระทรวงมหาดไทย

เรื่อง

กำหนดสวัสดิการ

เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยสำหรับ

ลูกจ้าง

การจัดสวัสดิการด้าน

รักษาพยาบาล

- * มีลูกจ้างทำงานตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป
  - บำเหน็จในการปฐมพยาบาล
- * ถ้ามีลูกจ้างทำงานในขณะเดียวกัน 200 คนขึ้นไป
  - + ห้องรักษาพยาบาล
  - + เตียงพักคนไข้ 1 เตียง
  - + เวชภัณฑ์

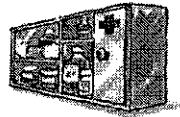
4/27/2008

การจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

* มีลูกจ้างทำงานในขณะเดียวกัน 1,000 คนขึ้นไป

- ห้องรักษาพยาบาล
- เตียงพักคนไข้ 1 เตียง
- เวชภัณฑ์
- ยานพาหนะ

จำนวนพยาบาลในสถานประกอบการ

กรณีลูกจ้าง 200 คน - 999 คน

- ต้องจัดให้มีพยาบาลประจำ 1 คน ตลอดเวลาทำงานปกติ ไม่น้อยกว่าวันละ 8 ชม.

* หากมีลูกจ้างเพิ่ม

- ให้มีพยาบาลเพิ่ม 1 คน : ลูกจ้างที่เพิ่มขึ้นทุกๆ 1,000 คน

4/27/2006

จำนวนพยาบาลในสถานประกอบการ

กรณีลูกจ้าง 1,000 คนขึ้นไป

- ต้องจัดให้มีพยาบาลประจำอย่างน้อย 2 คน
- เวลาทำงานปกติของแต่ละคน ไม่น้อยกว่าวันละ 8 ชม.

คุณสมบัติพยาบาล

- สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่า ป.ตรี สาขาพยาบาลวิชาชีพ อภิบาล หรือเทียบเท่า
- ผ่านการอบรมด้านอาชีวอนามัยไม่ต่ำกว่า 60 ชม.
- ปฏิบัติงานอาชีวอนามัยไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านการทดสอบตามหลักเกณฑ์กำหนด
- สำเร็จการศึกษาพยาบาล หรือการพยาบาลผดุงครรภ์ หลักสูตร 2 ปี ที่ปฏิบัติงานอาชีวอนามัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

จำนวนแพทย์ในสถานประกอบการ

- กรณีลูกจ้าง 200 - 499 คน
ต้องจัดให้มีแพทย์ประจำไม่น้อยกว่า 8 ชม/m
- กรณีลูกจ้าง 500 - 999 คน
ต้องจัดให้มีแพทย์ประจำไม่น้อยกว่า 4 ชม/wk.
- กรณีลูกจ้าง 1,000 คนขึ้นไป
ต้องจัดให้มีแพทย์ประจำไม่น้อยกว่า 6 ชม/wk

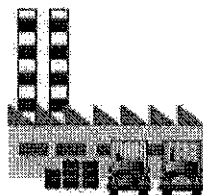
คุณสมบัติแพทย์

- เป็นแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง
- ผ่านการอบรมด้านอาชีวเวชศาสตร์
ไม่ต่ำกว่า 60 ชม.
- ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับอาชีวเวชศาสตร์
ไม่น้อยกว่า 1 ปี

อุปสรรคและปัญหาของประเทศไทย

- จำนวนบุคลากรในงานอาชีวอนามัยยังคงมีจำนวนไม่เพียงพอ
- องค์ความรู้และการฝึกอบรม ยังต้องเร่งพัฒนา
- ทักษะของนายจ้างลูกจ้างที่ยังไม่ให้ความสำคัญ
- แผนงานนโยบายของรัฐบาลเน้นการลงทุนด้านอุตสาหกรรมไม่เคร่งครัดด้านอาชีวอนามัย
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องและการบังคับใช้ กฎหมายเนื้อหายังไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

- สำหรับพื้นที่อุตสาหกรรมหนาแน่นควรพัฒนาเป็นแบบ National Health Service Model
- กำหนดนโยบายให้ความสำคัญด้านอาชีวอนามัย
- กำหนดนโยบายโดยนายจ้างและลูกจ้าง
- ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

